

Natuur- en Vogelwacht Culemborg

Hak-al

In dit nummer

- De 5^e editie Big Day
- Padden redden in 2006
- Nieuw in het werkgebied: de smaragdlibbel

Colofon

Voor vragen over de bezorging,
Loes Plaisier
0345 - 51 98 47

Redactieadres:
Valeriaan 49
4102 VG Culemborg
e-mail: redactie@nvwc.nl

Eindredacteur:
Louis van Oort

Redactie:
Cocky de Groot
Harry van de Warenburg
Ruud Post

Webbeheer:
Jouke Altenburg

Uitgave:
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
Middelcoopstraat 1a
4102 CE Culemborg
e-mail: post@nvwc.nl
website: www.nvwc.nl

Vormgeving:
Ruud Post

Druk:
Dione b.v.
Culemborg

Oplage:
420 exemplaren

Distributie:
A. van de Berg, Y. en J. Bosma,
Th. & A. Boudewijn, K. van Elst,
G. Greeve, J.J. Geleedst,
Y. Jakobs-Lammers,
L. v.d. Kooij, M. Steltenpool,
W. van de Ree, W.&C. Rubers,
W. de Rooij, H. v.d. Warenburg en
F. Waroux.

Lidmaatschap:
Hak-al is een uitgave van de
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
en wordt gratis onder haar leden
verspreid.

Van de redactie

Beste Hak-al-lezer,

Het is weer gelukt! Nog net voor de zomervakantie hebben we er een leuke Hak-al uit weten te persen. Uiteraard hadden we dat niet kunnen doen zonder jullie hulp. Het zijn immers de leden die het blad volschrijven, hetgeen gelukkig met steeds meer enthousiasme lijkt te gebeuren.

Een van de leden die altijd is terug te vinden in de Hak-al -kolommen is natuurlijk Leo van der Kooij. Allereerst met zijn uiterst handige overzichtsrubriek 'Van de leesplank', maar ook vaak met andere bijdragen. Dat zal hij blijven doen nu hij niet meer in het bestuur zit en stopt met het organiseren van dia-avonden. Leo was en blijft op vele fronten actief. Dat hij dat al heel lang lid is, moge blijken uit een weergaloze aflevering van 'Mythen en Legendes der NVWC', waarin Leo het zelfs tot de landelijke televisie schopt.

Een groot deel van deze Hak-al staat in het teken van de Big Day. Deze 22-uur vogelmarathon is de afgelopen jaren uitgegroeid tot de misschien wel prominentste NVWC-activiteit. Dit jaar vierde de Big Day zijn eerste lustrum, terwijl er heel toepasselijk vijf teams meededen. Winnaars werden Arjan 'Rudi' Brenkman en Gerrit Jan 'Klopperdeklop' Klop. Laatstgenoemde doet op uiterst smeulige wijze verslag van zijn ontberingen en uiteindelijke euforie. Ook Yvonne Gasau, die met Ingrid Hille Ris Lambers het vrouwenteam vormde, maakt op treffende wijze inzichtelijk wat het voor een mens betekent bijna een etmaal lang onafgebroken te vogelen. Persoonlijk kan ik eraan toevoegen dat de Big Day inderdaad een weergaloos evenement is. Vooral om mee te doen, maar ook qua uitstraling. In alle huis-aan-huis- en regionale dagbladen werd erover bericht. Ik heb ontelbaar veel mensen die erover in de krant gelezen hadden alle *ins* en *outs* van de Big Day moeten uitleggen. Bijna iedereen vond het meer dan fascinerend. Voeg daarbij dat de teams ook nog een min of meer gebiedsdekkende inventarisatie van het werkgebied uitvoeren en het moge duidelijk zijn: de Big Day is niet meer weg te denken van het jaarprogramma.

Naast tal van andere interessante artikelen veel aandacht voor het overzetten van padden, dit voorjaar bij de Ronde Haven. Zowel in een afzonderlijk artikel als bij de jeugdpagina's wordt uitgebreid verslag gedaan van deze nuttige bezigheid. *Over de jeugdpagina's gesproken: op deze plaats wil ik er graag nog eens op wijzen dat Gerdit Greve en Monica Noordhuis helaas genoodzaakt zijn te stoppen met hun activiteiten voor de Green Rangers Culemborg (de jeugdgroep dus). Daarom de dringende oproep voor nieuwe krachten. Wil je een rol spelen bij de jeugdleiding? Mail of bel: gerdit.greve@planet.nl, 0345-534000.*

Tot slot nog even een mededeling van praktische aard. Iedereen is nu in vakantie-stemming, maar misschien kunt u voordat u werkelijk vertrekt alvast de kopij aanleveren voor de Hak-al van september. Of belangrijker nog: eind augustus hebben we een extra conforondje. Iedereen die een activiteit heeft georganiseerd of moet leiden in september kan dan ook het beste de gegevens voor de convo zo spoedig mogelijk naar de redactie sturen.

Voor het overige wens ik u een heerlijke zomer en hoop ik u op deze plaats weer aan te treffen als de appels rijp zijn en de trektelpost weer iedere zaterdagmorgen bezet is!

Louis van Oort

Nummer 3

Het voorblad
Paddentandem

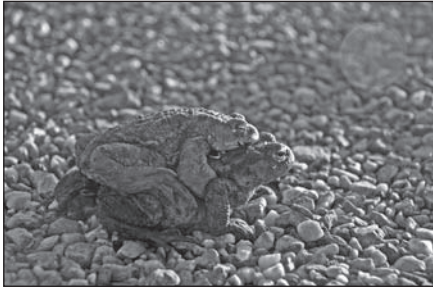

Foto:
Ruud Post

- 04** Padden redden in 2006
- 06** Mythen en Legendes
- 07** Persberichten
- 08** Fotowedstrijd "Klimaat in beeld"
- 09** Een tuin vol vogels
- 10** Van de leesplank (*februari-april 2006*)
- 12** Mysterybird
- 13** Waar komt die naam vandaan?
- 14** Nieuw in het werkgebied: de smaragdlibell
- 15** De NWWC-webstek
- 16** Einde voorjaar 2006
- 17** De plantenwerkgroep aan het werk
- 18** Green Rangers Culemborg
- 20** Ook vijfde Big Day zeldzaam enerverend NWWC-evenement
- 21** Big Day no. 2
- 23** Big Day 2006: waarlijk een grootse dag
- 29** Nieuws van het bestuur
- 30** Vogels uit het NWWC-gebied maart tot en met mei 2006
- 32** Convocaties
- 35** Adressen
- 36** Agenda

Padden redden in 2006

door Daniel Beuker en Kars Veling

Op 25 maart was het eindelijk zover. Eindelijk was het een warme en vochtige nacht en trokken de padden weer massaal. Ze gaan met vele duizenden op pad om te gaan paren en eitjes afzetten op de plek waar ze ooit ook zelf zijn uitgekomen. Ze gaan daarbij niets uit de weg. Als er toevallig een huis op de route staat, wachten ze gewoon tot er even een deur open staat en dan vervolgen ze hun weg dwars door het huis heen. Ze hebben een enorme trekdrang. Die trekdrang wordt vele van hen ook fataal, want er worden er jaarlijks vele tienduizenden doodgereden in Nederland. Alleen hier bij Culemborg, bij de Ronde haven gaat het al om honderden verkeersslachtoffers.

Het is niet alleen bij het oversteken dat ze worden platgereden, maar de mannetjes van de pad gaan ook op de weg zitten om daar de vrouwtjes op te wachten. Zo kunnen ze wel een half uur op de weg zitten en dan vraag je er ook om te worden platgereden. Vooral op warme natte nachten trekken er enorm veel padden. De Natuur- en Vogelwacht vindt het natuurlijk buitengewoon vervelend dat er zoveel slachtoffers vallen. We hebben een aantal jaren wel gaas ingegraven langs de bovenkant van de dijk. Padden die ertegenaan kwamen konden niet meer door en gingen opzij om een opening te vinden. Om de dertig meter was een emmer ingegraven en daarin kwamen de padden terecht. Regelmatig gingen vogelwachters die emmers langs om de beesten over te zetten. Dit is een erg goede methode, want er sneuvelde er bijna geen. Helaas was het ook een zeer arbeidsintensieve methode, want meerdere malen per dag, en dat zeker zo'n dag of zestig, moesten de emmers worden gecontroleerd.

Vanaf vorig jaar hebben we daarom besloten om als het een

Ronde haven. Foto: Ruud Post.

genkomen. De mannetjes zoeken namelijk een vrouwtje en klemmen zich stevig op hun rug vast, om daar dagen te blijven zitten en daarvandaan de eitjes te bevruchten zodra ze in het water worden afgezet. Sommige mannetjes vinden pas een dame bij het water, maar als je er al een tijdens je trektocht vindt, dan klim je er maar vast op, dan hoef je zelf ook dat hele eind niet te lopen. Helaas worden ook zulke tandems wel gewoon platgereden.

Al met al was het een geslaagde actie en we zullen ook volgend jaar op deze manier te werk gaan. Doordat er veel mensen hebben meegewerkt (in totaal zijn er meer dan veertig mensen één of meer avonden langs geweest) was het behalve nuttig ook goed te doen. En niet alleen vogelwachters deden mee, ook buurtbewoners kwamen helpen. Zet vast in de agenda: vanaf half maart 2007: padden redden.

Met behulp van een emmer de dijk over. Foto: Ruud Post.

goede treknacht lijkt te worden dan met een paar mensen ter plekke te zijn en iedere pad die zich op de weg waagt onmiddellijk in zijn of haar nekvel te vatten en over te zetten. We hebben dat dit jaar tien avonden gedaan en we hebben meer dan 900 padden overgezet. Soms kwamen we wel wat te laat, want in totaal zijn er ook meer dan tachtig doodgereden padden geteld (zie tabel). Dit gaat alleen over de Kleine Buitenom, bij de Ronde Haven. Ook op andere plekken langs de dijk is er trek en ook daar worden wel dieren doodgereden, maar de grootste concentratie bevindt zich toch wel bij de Ronde Haven.

De eerste dagen zijn er vrijwel alleen maar mannetjes. Daarna komen er wat meer vrouwtjes en dan kun je ook tandems te

Soms was het druk op de dijk. Foto: Kars Veling.

Veiligheid voorop. Foto: Kars Veling.

Ronde haven, stad op de achtergrond. Foto: Ruud

2006	gewone pad								bruine kikker		groene kikker		kleine water-salamander	
	levend				dood				levend	dood	levend	dood	levend	dood
Datum	man	vrouw	tandem	onbepaald	man	vrouw	tandem	onbepaald						
24-03	3													
25-03	38	9		5	4	2		1	1				4	4
26-03	159	42	1	56	8	2		2	1				5	1
27-03	78	14	3		1		1	12					2	
28-03	13	8	3											
29-03	20	4	1		1				1					
30-03	130	50	35						22		4		4	
31-03	37	15	12				1	2						
01-04	21	11	13		1	1	1							
02-04	20	22	1				1	7						
07-04	1	7					1	5						
sub.tot.	520	182	138	61	15	5	10	52	6	0	4	0	15	5
(totaal aantal paden)				901				82						

Al parend oversteken. Foto: Ruud Post.

Vrouwjes lopen wel door. Foto: Kars Veling.

Mannetje meldt zich voor redding. Foto: Ruud Post.

Padden loslaten aan de veilige kant. Foto: Kars

Mythen en Legenden der NVWC

door Frans Waroux

Het zal begin jaren tachtig zijn geweest en ook in die jaren werden er al maandelijkse vergaderingen gehouden met altijd een redelijke tot flinke opkomst. Natuurbewust als we waren, werd er op zo'n maandagavond altijd nog even over het afgelopen weekend gesproken. Wat iedereen zoals meegemaakt had, of er nog leuke of bijzondere waarnemingen waren geweest, kortom voor aanvang altijd even een kleine 'social talk'. En op één van deze maandagavonden werd er gerefereerd aan de tv-uitzending van die zondagavond ervoor waarin Kick Stokhuizen het destijds bijzonder populaire natuurquizprogramma "Ja, Natuurlijk" presenteerde.

In dat programma zaten altijd drie personen die specialist waren op een bepaald gebied in de natuur. Dat kon zijn over zangvogels, over de Nederlandse flora, over zoogdieren, over vlinders, over insecten, enz. enz. Door Kick Stokhuizen werden dan moeilijke tot zeer moeilijke vragen gesteld over hun specialisatie waarvoor dan punten werden toegekend. En ook moesten de kandidaten een vraag beantwoorden over de specialisatie van de andere deelnemers.

U raadt het al. Bij zo'n quiz komt er altijd een overwinnaar uit de bus. Iemand die vreselijk goed is in zijn specialisatie en ook nog iets weet op andere gebieden. Niet altijd, want het gebeurt maar zelden dat een kandidaat alle vragen juist weet te beantwoorden.

En omdat wij iemand binnen de NVWC hadden die op vele gebieden een heleboel weet, werd aan Leo van der Kooij gevraagd of hij zich wellicht kandidaat wilde stellen voor deze quiz. Hij moest dan wel een bepaalde specialisatie opgeven maar dat moest voor Leo geen probleem zijn. Bij voorkeur geen vogels of vlinders of plantjes, want Kick zocht echt naar wat bijzondere specialisten. "Nou", zegt Leo, "dan doe ik wel SPINNEN."

Spinnen? Weet jij dan ook nogal wat van spinnen?

"Nou, nee niet echt veel maar ik koop wel een boekje wat ik dan doorlees en dan weet ik ook alles van spinnen."

Supporters

Wij hebben Leo als kandidaat opgegeven bij de NCRV. En vrij kort daarna, nog voor de volgende maandelijkse vergadering, belde Leo mij. Hij had van de NCRV een uitnodiging ontvangen voor een voorgesprek en zou daar naartoe gaan. Dat voorgesprek pakte positief uit en Leo kreeg een uitnodiging om zich op een zaterdagochtend, rond 11.00 uur te melden in de opnamestudio in Hilversum. Hij mocht ook nog zes supporters meenemen die de opnamen mochten bijwonen.

Wij bij Streef nog geïnformeerd naar de kosten voor een bus, maar we zijn er toch maar met twee auto's naar toegegaan. Leo en Nel, zijn moeder, nog iemand wiens naam mij is ontschoten maar die wel over een auto beschikte en ondergete-

kende met zijn vrouw

Allemaal heel spannend. Kennis maken met de andere kandidaten, waarna we met het gehele publiek van pakweg 25 personen naar een studio werden gedirigeerd. Niet alleen de kandidaten kregen duidelijke instructies. Ook het publiek moest heel goed opletten wat de floormanager aangaf, bijvoorbeeld wanneer we moesten klappen, of juist niet.

Wat de onderwerpen waren waarover de andere kandidaten werden ondervraagd, weet ik niet meer. Wat ik wel weet, is dat Leo al zijn vragen over SPINNEN goed wist te beantwoorden en dat hij ook alle vragen van de andere specialisten goed wist te beantwoorden. Leo werd dus de Grote Overwinnaar van deze quiz welke de volgende dag, dus op zondagavond, zou worden uitgezonden. Leo kreeg als winnaar een boekenbon en mocht daarnaast een keuze maken uit een drietal schitterend opgemaakte bloemstukken.

Bloemstuk

Een kleine bijkomstigheid. Leo zou die zondag op vakantie gaan en vond het zonde om dat fraaie bloemstuk in zijn huis te zetten waar hij twee weken niet zou zijn. Hij bood het ons aan voor alle moeite die wij ervoor hadden gedaan om hem op tv te krijgen.

Die zondagavond hadden wij visite en tegen onze gewoonte in hebben we met de visite naar de uitzending gekeken. Overigens dat bloemstuk hadden wij naast onze tv gezet. Kunt u zich voorstellen hoe onze visite reageerde toen Leo had gewonnen, een bloemstuk mocht uitkiezen, zijn keuze bepaalde waarna het bloemstuk beeldvullend op de buis werd getoond en datzelfde bloemstuk naast onze tv stond. Van verbazing konden ze eerst niets zeggen. Ja, natuurlijk hebben wij hen het uitgelegd hoe het zat, maar op een of andere manier dachten ze toch dat wij hen in de maling hadden genomen. Maar zo ben ik helemaal niet.

**Ieder NVWC-lid heeft ongetwijfeld wel eens iets meege-
maakt dat in de loop der jaren is uitgegroeid tot een anek-
dote. Wij zijn zeer benieuwd naar dergelijke verhalen en
hopen er zoveel mogelijk vast te leggen in de Hak-al. Al-
leen op die manier gaan dergelijke anekdotes, maar ook de
namen van de betrokkenen, niet verloren. Heeft u ook een
verhaal dat goed past in deze rubriek, laat het ons weten.
U kunt uw 'Mythen en Legenden' -hoe kort of lang ze ook
zijn- sturen naar redactie@NVWC.nl, of naar het redactie-
adres: Cocky de Groot, Valeriaan 49, 4102 VG, Culemborg.**

Persberichten

Struinen in de waalwaterwaarden

De inwoners van Culemborg en omstreken zijn gewend aan de Lek en haar uiterwaarden en de NVWC'ers weten er de mooiste plekjes te vinden. De uiterwaarden van de Waal zijn minstens even boeiend en bieden weer een net andere kijk op het rivierenlandschap. De redactie heeft daarom besloten onderstaand persbericht -dat niet direct met de NVWC te maken heeft- te plaatsen.

baar op de diverse voet/fietspontjes, bij de diverse informatieposten van Rivierenland en ook bij Recreatie Maatschappij Rivierengebied (tel; 0344-681644) kunt u terecht voor meer informatie over de struinroutes. Gegidste struin- en vaartochten zijn er voor groepen. Stichting Wetland Passewaay is in mei begonnen met een struin/vaartocht die start in het Centrum Duurzaam Rivierenland, de

Het hoge water heeft de uiterwaarden langs de Waal lange tijd onder water gezet, maar het water zakt nu toch langzaam en de uiterwaarden vallen weer droog. Een explosie van groen in de natuur, grauwe ganzen broeden, de oeverzwaluw is terug en zoekt z'n oude stekkie weer op, de konikpaarden hebben veulens en ook het weer word langzamerhand beter. Tijd om er op uit te trekken, en te genieten van het prachtige rivierenlandschap.

De struinroutes zijn grotendeels weer begaanbaar en ook vorige maand uitgebreid met twee nieuwe routes: , je kunt nu al vanaf Druten en Ochten aan weerszijden van de rivier struinen door de uiterwaarden tot aan Zaltbommel en Waardenburg. Een echte belevingstocht die je de mooiste plekjes van Rivierenland laat zien. Route-folders zijn beschik-

Zwerfkei in Tiel. Via een struintocht door natuurontwikkelings gebied Wetland Passewaay steekt u met een vlot over een strang en daar wacht vervolgens de boot Wetland Adventure voor een vaartocht over de wilde Waal. Via de Sluizen St Andries naar de Maas waar aangelegd zal worden bij Fort Voorne voor een vervolg struintocht door de Kopse polder, rond 17.00 uur wacht te boot bij de veerstoep Heerewaarden om in ongeveer een uur terug te varen naar Tiel. Een hele dag natuur en cultuurbeleving in Rivierenland. Heeft u interesse voor deze tocht, meld u aan bij: St Wetland Passewaay email: wetlandpassewaay@wanadoo.nl of bel 0344-611683.

De Waai

Als het voorjaar net is begonnen, is het in alle natuurgebieden mooi. Toch zal menigeen aangenaam worden verrast door de schoonheid van een reservaatje als De Waai aan de Diefdijk bij Zijderveld. Het is, net als Bolgarijen, enkele jaren geleden in beheer gekomen bij Het Utrechts Landschap als gevolg van de provinciale grenswijziging. De gemeente Vianen, waartoe de beide natuurterreinen behoren, ging toen over van Zuid-Holland naar Utrecht. Volgens terreinbeheerder René Garskamp zijn de botanische waarden van De Waai vooral te danken aan het door de eeuwen heen stelselmatig afgraven van de grond voor de Diefdijk. Er is sprake van twee typen graslanden. Aan de ene kant ligt arme, schrale grond, dotterbloemhooiland genoemd, waar moeraskartelblad, veenpluis en dotterbloem groeien en bloeien. Er tegenover is als gevolg van een dijkdoorbraak glanshaverhooiland ontstaan, waar het glanshaver(gras) een zilverkleurige glans over het terrein legt. Daarin gedijen boterbloem, pinksterbloem en koekoeksbloem. Van het wandelpad Bruine Kade, dat de Diefdijk verbindt met het dorp Zijderveld, heeft de wandelaar een prachtig uitzicht op De Waai. Er broeden watersnippen. Op de hogere delen huist de rugstreeppad, in het moeras komt de heikikker in grote aantallen voor.

(Bron: Utrechts Landschap)

Fotowedstrijd 'Klimaat in beeld'

Tweede fotowedstrijd Stichting Duurzaam Rivierenland.

Het jaar 2006 is voor Stichting Duurzaam Rivierenland het jaar van het Klimaat. De stichting organiseert verschillende activiteiten onder de noemer: "Klimaat in beeld". Iedereen wordt uitgenodigd mee te doen aan de fotowedstrijd en foto's die sprekend het thema in beeld brengen in te zenden. Foto's kunnen worden ingeleverd of opgestuurd tot 11 augustus bij Centrum de Zwerfkei in Tiel. Daarna worden alle foto's een maand tentoongesteld. Het publiek en een vakjury bepalen in deze periode welke foto's in de prijzen vallen. De prijsuitreiking is op zondag 24 september om 13.00 uur.

Wat is nu voor u een zichtbaar gevolg van klimaatverandering? Dat willen we graag terug zien in de foto's die worden ingeleverd voor de fotowedstrijd. De één zal het zoeken in oorzaak de ander in het gevolg of genomen maatregelen. Het kan zijn de stijging van het waterniveau, of de komst van 'nieuwe' soorten in de natuur, of een extra heftige regenbui, het ingraven van bezinkbakken voor overtollig regenwater. De oorzaken en gevolgen van klimaatverandering en dus het klimaat in beeld brengen is op vele manieren mogelijk, ook in het Rivierenland.

"Al deze facetten kunnen aan bod komen, dat is het leuke van deze fotowedstrijd", zegt Rob Groen van Stichting Duurzaam Rivierenland. We organiseren deze fotowedstrijd voor de tweede keer. Vorig jaar was het thema: 'De waarde van water' en ontvingen we 182 inzendingen. "Iedereen van jong tot oud kan meedoen met zoveel mogelijk recente foto's.

Aanleveren

U kunt maximaal drie foto's per persoon insturen tot 10 augustus of afgeven bij Centrum de Zwerfkei, Kwelkade 1, 4001 RK Tiel. Achter op de foto schrijft u uw naam, adres, woonplaats en telefoonnummer. Het formaat van de foto's is niet belangrijk. Wel zien we graag recente foto's, liefst van 2006. Een fotowedstrijd re-

glement ligt in Centrum de Zwerfkei ter inzage of kunt u vinden op onze site. Er wordt een expositie van alle aangeleverde foto's ingericht. Vanaf 21 augustus tot en met 21 september kan iedereen die Centrum de Zwerfkei bezoekt zijn mening geven over de ingestuurde foto's. De publieksjury kiest op deze manier de beste foto's uit alle ingezonden foto's. Tevens zal een vakjury de foto's beoordelen en de beste 3 bepalen. De winnaars en de bijbehorende foto's worden op 24 september in het zonnetje gezet. Wat de prijzen zijn blijft nog een verrassing, maar het heeft vast iets met klimaat te maken! Na de prijsuitreiking kunnen de foto's weer afgehaald worden bij Centrum de Zwerfkei.

Meer informatie bij stichting Duurzaam Rivierenland,

Rob Groen.

Tel: 0344 - 63 45 42 (maandag dinsdag en donderdag).

Kwelkade 1 in Tiel.

E-mail: info@duurzaamrivierenland.nl

Een tuin vol vogels

door Leo van der Kooy

Een van de alarmerendste berichten uit de vogelwereld van de laatste jaren is dat de huismussen op zoveel plaatsen niet meer te zien zijn. Natuurlijk zijn er gelukkig veel meer soorten vogels die je in je tuin kunt verwachten en hoe meer mogelijkheden je weet te bieden, hoe meer soorten op bezoek zullen komen. Toch is het wel merkwaardig dat zo'n talrijke soort als de huismus, een vogel die zich toch zo gemakkelijk bij de mens aansluit, verdwijnt. Zo zeer zelfs dat je ze uitsluitend aantreft in de buurt van huizen en boerderijen – dat die huismus zo achteruit gaat. We weten allemaal dat de bevolking van ons land ieder jaar met duizenden groeit en dat er ook steeds meer huizen gebouwd worden. Voor een mensenvriend als de huismus zou het dus steeds aantrekkelijker moeten worden. Er zou steeds meer plaats voor meer mussen moeten zijn. Het tegendeel is het geval. Waren er 15 jaar geleden naar schatting nog een miljoen paartjes huismussen in ons land, tegenwoordig is daar nog maar de helft van over. Vooralsnog zijn er geen tekenen van herstel. Wat zou er aan de hand zijn met onze vrolijke tsjilpers. Kennelijk ontbreekt er iets aan hun leefomgeving. Te weinig jonge vogels groeien op tot volwassen mussen. Voor een stabiel aantal vogels – of welk ander dier dan ook geldt de regel dat van ieder ouderpaar gedurende zijn leven minstens twee jongen groot worden om de plaats van hun ouders in te nemen.

♂ Huismus. Foto: Ruud Post.

Lukt dat niet dan zal het aantal afnemen. Worden er gemiddeld meer jongen volwassen dan er oude sterven dan groeit

het aantal. Om te kunnen bestaan, hebben alle levende wezens een voor hun soort geschikte leefomgeving nodig. Die omgeving moet voldoende voedsel bieden, voldoende veiligheid en gelegenheid om zich voort te planten. Er zijn nog wel meer voorwaarden, maar dit zijn toch de voornaamste. Als we dit op de huismus toepassen moeten we er toch achter komen waar de schoen wringt. Onze omgeving wordt steeds netter en steriel. Het verkeer wordt steeds drukker, huizen worden beter gebouwd en steeds beter geïsoleerd. Voedsel wordt steeds hygiënischer verpakt. Tuinen worden 'onderhoudsvriendelijk' gemaakt, wat er meestal op neerkomt dat groen en losse tuingrond onder allerlei sierbestrating verdwijnt. Overal zijn bestrijdingsmiddelen te koop die kwistig tegen allerlei 'ongedierte' worden gebruikt. Juist in de broedtijd hebben jonge musjes allerlei rupsjes, kevertjes en andere insectjes nodig. Het aantal katten dat door de tuinen rondzwerft is eigenlijk te groot. Om een voorbeeld te geven. Mijn tuin al wordt dagelijks door minstens vijf verschillende kat-

♀ Huismus. Foto: Ruud Post.

ten bezocht. Veel tuinen bieden nauwelijks plekjes waar vogels zich kunnen verstoppen. Schuttingen in plaats van hagen, leiboompjes in plaats van dichte struiken; dat zijn de trends. Als we veel mussen, kortom veel vogels in de tuin willen hebben dan zullen we zelf voor voedsel, veiligheid en plekken om nestjes te bouwen moeten zorgen. In de winter gaat het vooral om voedsel. Mussen zijn echte zaadeters. Een paar handjes graan (bijv. winterstrooivoer of parkietenzaad) gemengd met zonnebloempitten is al voldoende om een groepje mussen te lokken. Strooi het voer op een plek waar ook dekking in de buurt is in de vorm van een heg of struik. Houd er dan ook rekening mee dat die plek naar alle kanten een vrij uitzicht heeft, zodat het gevaar in de vorm van een poes of roofvogel tijdig wordt opgemerkt. Bij mij in de achtertuin strooi ik het voer op de tegels van het plaatsje ongeveer in het midden. De mussen hebben dat al gauw door. Eerst komen er steeds meer mussen aanvliegen en strijken neer in de struiken. Dan waagt zich een durfal bij het voer. Spoedig volgt de een na de ander, zodat er in een paar tellen wel 10 tot 20 mussen druk pikkend rondhippen. Plotseling vliegen alle mussen tegelijk op en strijken druk tsjilpend weer in de struiken neer. Waarom ze zo plotseling opvliegen is mij niet altijd duidelijk. Een kat, een onverwachte beweging van iets of iemand in de buurt? Enfin, even snel is de paniek weer voorbij en alles begint weer van voren af aan. Een paar tortelduiven, die ook gek zijn op graan, sluiten zich vaak aan. Maar ze gedragen zich heel anders. Soms zie ik ook vinken of een paar ringmussen. Af en toe snoept een koolmees een zonnebloempitje weg. Als het voer bijna op is komt een heggenmusje de restjes opruimen. Nog veel meer soorten kun je lokken door nog ander voedsel te verstrekken. Zo kun je een hele voertafel maken waar de vogels van 's morgens vroeg tot 's avonds laat te gast zullen zijn. De volgende keer wil ik er nog eens op terugkomen in de hoop dat u mee wilt doen de vogels door de winter te helpen. Op de NVWC-website kunt u de waarnemingen doorgeven www.nvwc.nl

Periode: februari - april 2006

VAN DE Leesplank

door Leo van der Kooij

In de afgelopen maanden zijn weer de nodige tijdschriften binnengekomen bij de NVWC. Hieronder vindt u van de bladen die van januari tot en met april binnenkwamen een korte schets van de meest interessante artikelen.

Argus

De vos blijft de gemoederen verhit, zo staat te lezen in Argus. Wie geïnteresseerd is in de problematiek rond de vossen raad ik aan de eerste twee artikelen te lezen. Onthullend is verder het artikel "knobbelzwanen en vogelgriep" op bladzijde 7 tot en met 10. Leo van den Bergh toont hier onomstotelijk aan dat de uitbraak van het dodelijke vogelgriepvirus H5N1 niet op het conto van trekvogels kan worden gezet. Veeleer moet de oorzaak gezocht worden in het verspreiden van kippenmest uit intensieve pluimveehouderijen op akkers. Dit gebeurt op grote schaal op het Duitse Oostzee-eiland Rügen. Juist op dit eiland werden op 10 februari 2006 de eerste dode knobbelzwanen gevonden. De overige artikelen behandelen het jachtbeleid van Natuurmonumenten, het exotenbeleid in Engeland en Nederland aan de hand van de rosse stekelstaarteend, het uitgekledde soortenbeleid, de houtsnip als stadsvogel en Weidevogelbescherming in Waterland.

Blad

Het jaarverslag van de IVN-afdeling Tiel met onder andere een verslag van de plantenwerkgroep. Deze actieve groep heeft een groot aantal terreinen in de omgeving van Tiel geïnventariseerd. Ik licht hieruit dat er 178 soorten werden aangetroffen op het golfterrein de Batouwe (waaronder kranssalie en ruige anjer), voorts 164 soorten in de Put van Buren waaronder vier soorten orchideeën, bonte paardenstaart en tien zeggesoorten.

De Stifse Uiterwaard bij Ophemert bleek een ontdekking.

Bomennieuws

In Bomennieuws staat een gedegen, nogal technisch artikel over stadsbomen voor een goede luchtkwaliteit (bladzijde 8-10). Hierin worden diverse soorten bomen vergeleken met betrekking tot hun invloed op de kwaliteit van de lucht. Veel interessante informatie is op te doen uit het artikel "Ginkgo biloba: verleden, heden en toekomst in één boom". Wist u trouwens dat de oudste ginkgo in Europa in Utrecht staat. In 1734 is daar in de oude Hortus Botanicus de eerste ginkgo afkomstig uit China in Europa geplant. Deze boom inmiddels 272 jaar oud is nog steeds vitaal.

Boomblad

Ook in Boomblad wordt aandacht aan exoten in de Nederlandse natuur besteed. Marien bioloog Rob Leeuwis stelt: "Een exoot is niet per definitie schadelijk." De nadruk in dit artikel valt uiteraard op de nieuwkomers in de Nederlandse wateren. Verder in het tijdschrift is ondermeer nog een kritische beschouwing over de ecologische hoofdstructuur te lezen met als motto "Geen wonder dat de biodiversiteit nog steeds achteruit gaat".

Brachytron

Libellenfanaten kunnen vooruit met het artikel over de "Ecologische verschillen tussen de venwitsnuitlibel en de noordse witsnuitlibel". R. Krekels (what is in a name?) geeft natuurfotografen tips over het fotograferen van volwassen libellen (zie bladzijde 12 tot en met 19).

De Dompheern

De kerkuil nadert het Culemborgse want in 2005 was er eindelijk succes

met de kerkuil in de Vijfheerenlanden. In de Dompheern (bladzijde 21) lezen we dat maar liefst drie paren in dat gebied met succes jongen hebben grootgebracht. Goed vergelijkingsmateriaal geeft het verslag van de amfibieënwerkgroep over 2005.

Knipselkrant

Zoals de naam aangeeft biedt de Knipselkrant weer een groot aantal uit de landelijke pers bijeengesprokkelde berichten over het wel en wee van onze fauna: Schotse hooglanders, korhoenders, weidevogels en vossen, jagers en vossen, het komt allemaal langs. Ook de roofvogels hebben het na een aantal voorspoedige jaren zwaar. Op bladzijde 19 is een artikel uit Trouw afgedrukt dat een goed beeld van de situatie. Vooral de toename van de roofvogelvervolgning is verontrustend!

De Kruisbek

Het westelijke veenweidegebied van Utrecht staat centraal. Herman van den Bijtel beschrijft de geschiedenis en de planologie en in een tweede artikel over de flora en fauna. Een vogelsoort, de zwarte stern, en een bijzonder natuurgebied, de Botshol, krijgen een aparte behandeling.

De Levende Natuur

Het uitzetten van dieren in natuurgebieden is een actueel onderwerp. Hier lezen we over de herintroductie van de otter. Van een succes kunnen we nog niet echt spreken. Er zijn wel tenminste negen jongen geboren maar het aantal verkeersslachtoffers is nog hoog. Sinds 2002, het jaar dat de eerste otters in NW Overijssel werden uitgezet zijn er tenminste negen dood gevonden die als verkeersslachtoffer aangemerkt kunnen worden. Er zijn ook dieren die op eigen houtje Nederland kunnen bereiken. In het artikel "Met stille trom?" wordt door een groot aantal biologen de kans dat een lynx ons land weet te bereiken tegen het licht gehouden (bladzijde 37 - 40).

En dan zijn er nog de exoten. Inmiddels zijn er sinds 1968 zeven soorten uitheemse rivierkreeften in ons land opgedoken. In het artikel "Rivierkreef-

ten een oprukkend probleem?” wordt nader ingegaan op de afkomst en de problemen die al deze nieuwe soorten voor onze natuur kunnen brengen (zie bladzijde 56 en 57).

Mooi Gelderland

In de rubriek Varia wordt melding gemaakt van de groene glazenmaker die afgelopen herfst in de Regulieren is aangetroffen.

Natuurbehoud

Melding wordt gemaakt van de bandheidlibell die vorig jaar in de IJsselvallei is aangetroffen (bladzijde 13). Een goed plan is de basis voor een versterking van de ecologische hoofdstructuur. Op bladzijde 14 en 15 vertelt Natuurmonumenten over haar plan voor het IJmeer en omgeving. Dit gebied tussen Amsterdam en Almere staat onder grote druk. Het plan van Natuurmonumenten laat zien dat er veel reële kansen liggen om de natuur hier een flinke oppepper te geven.

NVL nieuwsbrief

Meer over de bandheidlibel in deze nieuwsbrief. Michiel van der Weide uit Zutphen trof in de omgeving van zijn woonplaats in totaal tien mannetjes en één vrouwtje op twee verschillende locaties aan. (bladzijde 13).

SOVON nieuws

De eerste resultaten van de midwintertelling van watervogels in 2005 worden hier gepubliceerd. Er staan twee tabellen afgedrukt. Tabel 1 geeft 55 soorten met aantallen boven de 1000. Dit zijn de vogels met 1283 (de frater) tot 749587 (de smient) getelde exemplaren. Tabel 2 geeft de soorten met minder dan 1000 getelde exemplaren.

Dit waren er 73 waarvan 11 soorten met slechts 1 exemplaar. Het hoogste aantal in deze categorie haalde de watersnip met 855 exemplaren. Andere verslagen gaan over de kolonievogels in 2005 en de waddenbroedvogels in 2005. Van deze laatste groep worden de kustbroedvogels (meeuwen, sterns, eidereenden, scholeksters en kluten) speciaal besproken. Enkele opmerkelijke conclusies. Aalscholvers en blauwe reigers zitten in de lift maar

roeken hebben het zwaar. Dit jaar is Culemborg met vier roekenkolonies dus duidelijk afwijkend van het landelijke beeld. In het Waddengebied doen de aalscholvers en lepelaars het steeds beter. Een gemengd beeld leverden de meeuwen terwijl de kleine zilverreiger vaste voet begint te krijgen.

SOVON nieuws uit de provincie

Sinds kort komt SOVON ook met nieuws uit de provincie. Dit keer is het vooral nieuws uit de Achterhoek. Verder nieuws over internetgebruik en een oproep om aan het BMP (Broedvogel Monitor Project) mee te doen.

Terra

Dat roken schadelijk is voor de gezondheid is een algemeen aanvaarde stelling. In Terra wordt aangetoond dat roken ook grote schade toebrengt aan het milieu. De tabaksteelt gebruikt tonnen aan chemische bestrijdingsmiddelen en dat is maar een van de vele nadelen van het roken. Lees meer hierover op bladzijde 22 en 23.

Van Nature

Van Nature is een maandblad en voor deze aflevering komen maar liefst drie nummers onder mijn ogen. Wie meer wil weten over de strijd rond het Naardermeer, waterbeheer, franjestaarten (soort vleermuizen), mossenflora, een nieuw bos in de Noordoostpolder, gladde slangen, boktorren, natuurgebieden in Nederland, op de Antillen en in Afrika kan in deze drie nummers aan zijn trekken komen.

De VNMW krant

Tussen de tijdschriften zitten ook veel jaarverslagen. De Vereniging Natuur en Milieu Wijk bij Duurstede komt nu eens niet met een verslag over 2005 maar met een actiepuntenplan. De Moersbergse Waard gelegen aan de overkant van de lek nabij de veerstoep van het Culemborgse veer is ook bij ons Culemborgers een graag bezochte plek. Het zijn vooral vogels die hier waargenomen worden. Op bladzijde 10 en 11 bespreekt C. van Wirdum de ontwikkeling van de plantengroei

sinds 1996 in dit gebied.

Vogels

Het blad van Vogelbescherming is vernieuwd. Het tijdschrift is dikker en kleuriger geworden. Nieuwe vogelgebieden worden in Nederland niet ontdekt maar aangelegd. In het IJsselmeer is van 2002 tot 2004 een eiland van 70 hectare opgespoten. Op bladzijde 22 en 23 van nummer 2 lezen we hoe in korte tijd dit eiland met de naam van De Kreupel uitgegroeid is tot een eerste klas vogelparadijs. In elk nummer worden telkens twee vogelrijke gebieden besproken. Hoe je er kunt komen, wat er te zien is en een wandelroute zijn de vaste onderdelen. In nummer 1 waren de Kil van Hurwenen en Stadspark Frankendaal in Amsterdam aan de beurt.

In nummer 2 de Landschotse Heide (Brabant) en het Oldambt (Groningen).

Zoogdier

In Zoogdier gaat het ondermeer over de bevers, de korenwolf en de meer vleermuis. Het is bekend dat het onverwacht lang duurde voordat de bevers in de Biesbosch aansloegen. In het artikel “Waarom was de Biesbosch geen beverparadijs?” worden de oorzaken hiervan uit de doeken gedaan. Een belangrijke oorzaak was het eenzijdige dieet. In de Biesbosch was voor de bevers maar weinig anders dan wilgen te eten.

Goed nieuws over de korenwolf oftewel de hamster. Sinds in 2002 de eerste hamsters werden uitgezet is het aantal burchten tot 350 gestegen (zie tabel bladzijde 9). Bij de meervleermuizen blijken de vrouwtjes verder weg te trekken naar hun winterkwartieren dan de mannetjes. Ringonderzoek heeft dit uitgewezen (bladzijde 11 - 14).

Overig

“Als je van Nederland houdt”. Natuurmonumenten presenteert in de vorm van een mooi gedrukt uitgegeven boekje de Natuuragenda voor een duurzame welvaart. Iedereen die geïnteresseerd is in natuurbehoud wil ik aanraden dit boekje te lezen.

Vanaf 8 mei liggen alle tijdschriften en de lectuurbak in de Ketelvink. Het jaarverslag en het boekje van natuurmonumenten zijn in de bibliotheek opgenomen.

Binnengekomen tijdschriften

Argus - De Faunabescherming - jaargang 31 nr 1 maart 2006

Blad - IVN Tiel - jaargang 18 nr 1 voorjaar 2006

Bomennieuws - de Bomenstichting - jaargang 31 nr 1 lente 2006

Boomblad - vakblad voor natuur- en landschap - jaargang 18 nr 1 maart 2006

Brachyton - Vereniging Libellenstudie - jaargang 19 nr 1 februari 2006

De Dompfoorn - Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden - jaargang 40 nr 1

Knipselkrant - Faunabescherming - jaargang 31 nr 1

De Kruisbek - Vogelwacht Utrecht - jaargang 49 nr 1 februari 2006

De Levende Natuur - jaargang 107 nr 2 - maart 2006

Mooi Gelderland - Geldersch Landschap - jaargang 3 nr 1 lente 2006

Natuurbehoud - Vereniging Natuurmonumenten - jaargang 37 nr 1 maart 2006

NVL nieuwsbrief - Vereniging Libellenstudie - jaargang 10 nr 1 februari 2006

SOVON nieuws - SOVON - jaargang 19 nr 1 - maart 2006

SOVON nieuws uit de provincie Gelderland - 2006 nr 1 maart 2006

Terra - Stichting Natuur- en Milieu - jaargang 2 nr 2 - april 2006

Van Nature - Vereniging Natuurmonumenten - jaargang 6 nrs 2, 3 en 4 - februari, maart, april 2006

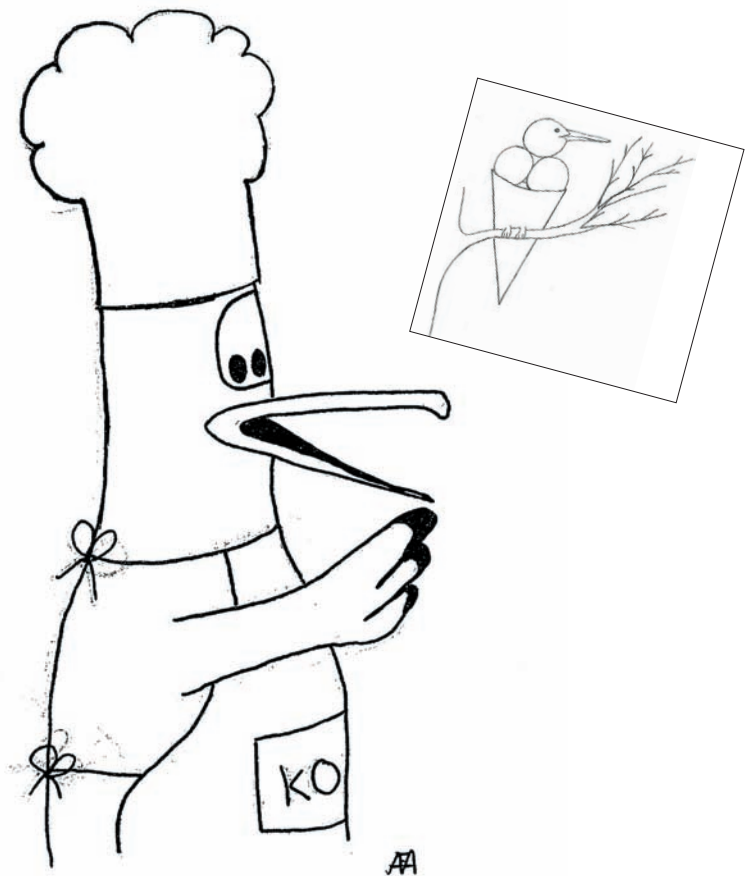
De VNMW krant - Vereniging Natuur en Milieu Wijk bij Duurstede - februari 2006

Vogels - Vogelbescherming - nrs 1 en 2 voorjaar en lente 2006

Zoogdier - Vereniging Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming - jaargang 17 nr 1 maart 2006

Verder nog binnengekomen

Jaarboek 2005 van de Vereniging voor zoogdierkunde en zoogdierbescherming en "Als je van Nederland houdt" een publicatie van Natuurmonumenten met als ondertitel "Natuuragenda voor een duurzame welvaart".

Mysterybird

door Arwen Altenburg

Een interessante mysterybird deze keer. In mei zie je ze weinig in Culemborg en omstreken, maar inmiddels zijn ze weer volop langs de Lek te vinden. Tip: ze zijn niet genoemd naar de voormalige ministerpresident.

Oplossing vorige keer: IJsvogel

door Ellen Geleedst

Waar komt die naam vandaan

De teunisbloem

Veel NWWC-leden met een tuin zullen hem zeker kennen: de teunisbloem. Door zijn hoogte, fraaie kleur en spannende manier van bloeien is het een erg leuke tuinsoort. Hij komt overigens ook buiten tuinen voor, maar het is met de teunisbloem zo'n beetje hetzelfde als met bijvoorbeeld de fazant. We zijn er aan gewend, maar hij komt hier niet oorspronkelijk vandaan. Sinds de zeventiende eeuw is hij hier geïntroduceerd vanuit Noord-Amerika.

Het spannende aan de teunisbloem is, dat de bloemen maar één keer bloeien. En niet eens een dag, maar alleen een avond en nacht. Bij bewolkt weer kunnen ze de volgende morgen ook nog open zijn, maar dan is het toch wel voorbij. Gelukkig heeft hij veel bloemen, anders zou het wel erg snel over zijn. Het is leuk om te wachten op een avond tot die bloemen opengaan. Er is zelfs een boek over natuurbeleving bij kinderen met de titel: 'Opblijven voor de teunisbloem'. Bij onze Oosterburen heet de teunisbloem dan ook 'Nachtkerze'. En inderdaad, ze zijn een beetje lichtend geel. Volgens de flora weerkaatsen ze ultraviolet licht, wat dan weer gunstig moet zijn voor de insecten die erop afkomen.

Teunis?

Goed, daarmee is dan de Duitse naam verklaard. De Nederlandse echter nog niet, en daar is het onstoch om begonnen. Helemaal duidelijk is het, zoals meestal bij dit soort etymologie, helaas weer niet. Het idee is, dat Teunis een afleiding is van Antonius. Zodoende is de plant naar de Heilige Antonius vernoemd. De flora waarin ik deze verklaring vond, spreekt zichzelf ook direct weer tegen. Ze zeggen namelijk dat het vreemd is dat een plant uit puriteins Amerika een heiligennaam gekregen heeft. Maar waarom eigenlijk niet? De Amerikaanse naam is duidelijk niet overgenomen, want daar heet hij 'evening primrose', wat letterlijk vertaald 'avondsleutelbloem' betekent. Waarom zouden we in West Europa er niet een

prachtige heiligennaam aan verbonden hebben?

Blijft de vraag waarom ze deze plant nu juist Antonius hebbengenoemd. Mensen met een roomse achtergrond weten dat je Antonius kunt aanroepen wanneer je iets kwijtgeraakt bent. "Heilige Antonius, beste vriend, zorg dat ik mijn ... weervindt." Zou het daar dan iets mee te maken hebben? Misschien dat je overdag de bloemen van de teunisbloem niet kunt vinden? Dat wordt allemaal te suggestief. Tijd voor een gedegen onderzoek naar de Heilige Antonius. Uit de bibliotheek van Culemborg heb ik weer eens het boek 'Sanctus' opgehaald, met als ondertitel: 'Meer dan 500 heiligen herkennen'. Een aanrader om eens in te zien voor iedereen die op vakantie graag kerken bezoekt en het net als ik een uitdaging vindt om de Heiligenbeelden op naam te brengen. Petrus met de sleutels, en Andreas met het andreaskruis, dat lukt nog wel. Maar ze zijn er in zoveel soorten (getuige ook de titel van het boek). Godfried Bomans heeft het ook eens mooi omschreven: elke heilige heeft zijn eigen specialiteit. Daarom ben ik gaan zoeken bij de Heilige Antonius. Misschien werpt dat wat meer licht op deze zaak.

Vier Antoniusen

Mijn lijvig naslagwerk vermeldt vier Antoniusen. Twee kleintjes, waarschijnlijk niet zo bekend in onze streken. En twee grote namen: Antonius Abt, ook wel Antonius de Grote genoemd, en Antonius van Padua. Deze laatste is de middeleeuwer Antonius die wordt ingeroepen bij verloren voorwerpen. Verder heeft hij als specialiteit hulp bij onvruchtbaarheid, koorts en pest. Hij wordt beschouwd als de beschermheilige van reizigers, bakkers, pottenpakkers, geliefden, paarden en ezels. Een afwisselende opsomming, goed voor allerlei associaties, maar daar waag ik me nu maar even niet aan. In ieder geval weinig aanwijzingen voor de verklaring van de naam teunisbloem. De

andere grote Antonius echter, Antonius Abt uit de derde eeuw, leefde in Egypte. Deze Antonius wordt meestal afgebeeld met een varken, of met een kaars. Kijk, nu komen we ergens. Want een kaars, of een toorts, dat zijn weer beelden die dicht bij die andere Europese naam komen: de nachtkaars. Bovendien is deze Antonius de schutspatroon van armen, zieken, herders, hoveniers, varkens en varkenshoeders en ook doodgravers. Je kunt hem volgens mijn handboek aanroepen tegen pest, roos scheurbuik, zweren, wratten en steenpuisten. Vooral het feit dat hij met een kaars wordt afgebeeld en dat hij de schutspatroon is van de hoveniers, vind ik toch een afdoende verklaring. De teunisbloem is dus genoemd naar de Heilige Antonius de Grote.

Teunisbloem. Foto: Paul van Veen.

Het zou natuurlijk nog mooier zijn als we wisten dat de teunisbloem een geneeskrachtige werking zou hebben bij wratten en steenpuisten. Maar dat vermeldt de flora dan weer niet. We zouden het natuurlijk ook gewoon eens kunnen proberen. Wanneer iemand last heeft van genoemde kwalen, probeer het dan eens te bestrijden met teunisbloem. Ik hoor graag de resultaten!

Geslachtsrijpe smaragdlibel met felgroene ogen. Foto: Kars Veling.

Nieuw in het werkgebied: de smaragdlibel

door Annette van Berkel

Als mij gevraagd was welke nieuwe soort libel ik het eerste bij Culemborg verwachtte, dacht ik zeker niet aan de smaragdlibel. De soort staat niet als zeer zwerflustig te boek. En in de West-Betuwe is de soort nog nooit gezien. De dichtstbijzijnde populatie zit hemelsbreed zo'n 10-15 km van ons werkgebied vandaan op de Utrechtse Heuvelrug. Wel duidelijk overbrugbaar, want in het Tichelterrein bij Buren zijn zo'n 20 jonge smaragdlibellen aangetroffen.

Jouke Altenburg ontdekte op 5 mei twee middelgrote libellen in de Put van Buren. Ze waren continu aan het jagen op enkele meters hoogte. Omdat ze niet gingen zitten, was determineren lastig. Met de kijker maakte hij er smaragdlibel van, een soort die nog niet bekend was uit ons werkgebied. Per mail werd gevraagd om bevestiging door andere insectenwerkgroepleden. Kars en ik waren 6 mei het eerste ter plaatse en troffen in een beschutte bosrand een hele groep jagende en rustende jonge smaragdlibellen. Het aantal werd geschat op minstens twintig dieren. Ze konden daar goed bekeken, gefotografeerd en gefilmd worden. Daarmee was de smaragdlibel toegevoegd aan de Culemborgse libellen. Het aantal soorten komt hiermee op 32.

De hangplek achter het bosje in het Tichelterrein. Foto: Kars Veling.

Hangjongeren

De smaragdlibellen die 6 mei rustend en jagend in de bosrand gevonden zijn, waren typisch hangjongeren. Net uit hun larvehuid uitgeslopen, zijn ze wel een libel maar ze zijn nog niet geslachtsrijp. Ze moeten nog een dag of tien rijpen. Dat betekent een beetje zonnen en wat jagen en dan weer wat in de zon hangen. Ze hebben ook nog niet de kleuren van een geslachtsrijpe libel. Voor de jonge smaragdlibellen in het Tichelterrein betekent dat ze nog bruine ogen hebben in plaats van de volwassen knalgroene ogen. Bij een enkeling zag je al

Jonge smaragdlibel Tichelterrein met nog bruine ogen. Foto: Kars Veling.

een zweem van groen in de ogen verschijnen. Waar de smaragdlibellen uitgeslopen zijn, is niet precies bekend. Vermoedelijk is dat wel in het Tichelterrein geweest gezien het grote aantal jonge dieren. Maar de larvehuidjes (het bewijs dat ze uit een bepaald water komen) zijn niet gevonden. Pas als de libellen geslachtsrijp zijn, zoeken ze het water op om partners te zoeken en eitjes te leggen.

Tichelterrein zeer geschikt maar ook de Regulieren

Het Tichelterrein is zeer geschikt voor smaragdlibellen. De beschutte weiden en bosranden zijn goed om te jagen. Rusten doen ze in de bomen. Ook de kwaliteit van het water, matig voedselrijk, past in wat smaragdlibellen wensen. Het is even afwachten of de mannetjes territoria gaan bezetten in het Tichelterrein. Op 17 mei is wel een geslachtsrijp mannetje met territoriumgedrag in een sloot in de Regulieren aangetroffen. Dit terrein heeft op het oog ook alles wat smaragdlibellen wensen. De toekomst zal uitwijzen hoe het verder gaat met deze soort in onze natuurgebieden.

De NVWC-webstek

door leden voor natuurliefhebbers....

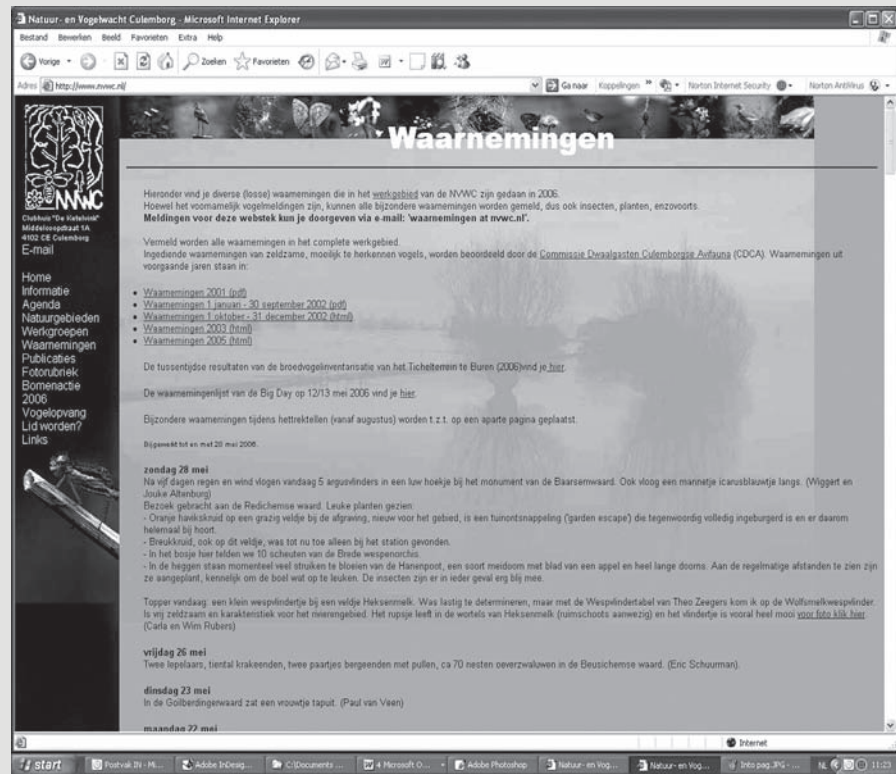
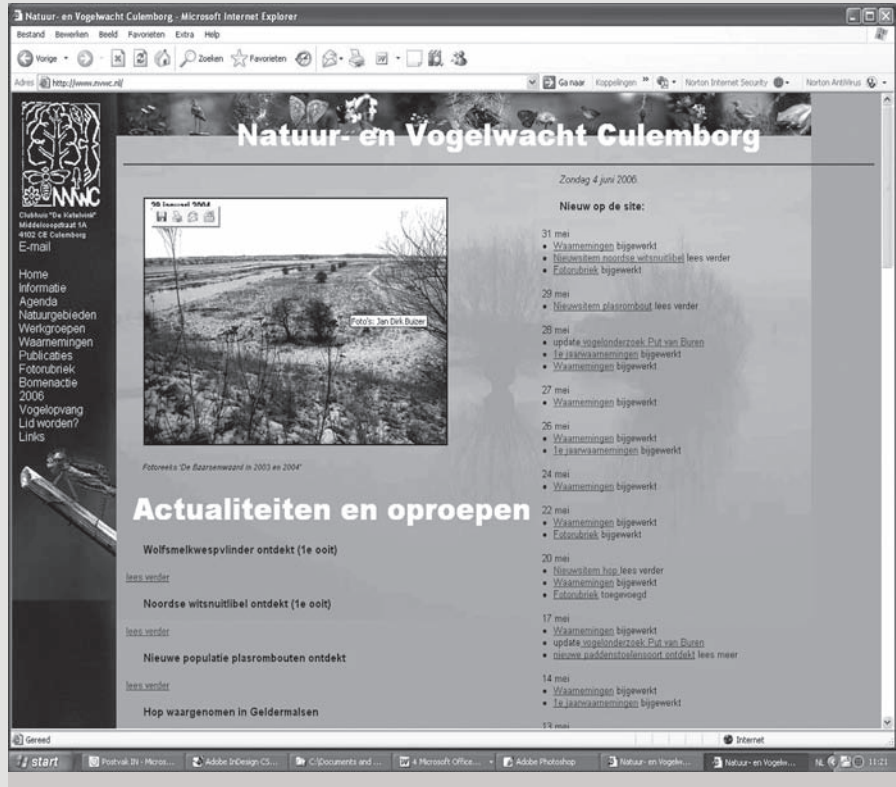
Wist u dat...

- de NVWC-webstek meerdere malen per week wordt ververst;
- op de openingspagina (homepage) de actualiteiten snel te vinden zijn;
- er inmiddels verschillende nieuwe rubrieken zijn aangemaakt, waaronder de fotopagina 'voor u geknipt';
- er verdere verbeteringen op stapel staan, zoals de beschrijving van onze natuurgebieden in ons werkgebied;
- er door leden en niet-leden steeds meer natuurwaarnemingen aan de webstek worden doorgegeven;
- er nog veel meer natuurnieuws bijkan;
- digitale fotobijdragen (bij voorkeur op 100 dpi) zeer welkom zijn;
- suggesties voor verdere verbetering van de website zeer welkom zijn!

Kortom: mail je bijdrage naar waarnemingen@nvwc.nl

www.nvwc.nl

bezoek die site
en geef je natuurbelevissen door!

Einde voorjaar 2006

door Eric Schuurman

Nog een maand duurt het voorjaar en dan begint de zomer van 2006 officieel. Wat een prachtig vogelrijk voorjaar dit keer in de Beusichemse waard.

Meenden veel trekvogels dat 2005 het jaar van de Regulieren moest zijn waar, door royale aanvoer van schoon kwelwater, voedselrijke en veilige plas-dras weilanden waren ontstaan, dit jaar kozen de beesten voor nieuw gevormde eilandjes in de ontgroning sleuven in de Beusichemse waard langs de Koornkade. Uitgegraven in het kader van ruimte voor de rivier en de dijkversterking. De eilandjes ontstonden doordat het waterpeil in de rivier flink steeg, zonder dat het tot echt hoog water leidde. Maart vormde het hoogtepunt met grote aantallen grutto's en voorts tureluurs, wulpen, wilde zwanen, kleine zwanen, pijlstaarteenden, krakeenden, kleine plevieren, een enkele havik en de bekende overwinterende ganzen en eenden. Tweede helft mei trof

Koornkade. Foto: Ruud Post

ik onder meer nog een tweetal lepelaars, een tiental krakeenden, kuifeenden, wat bergeenden met pullen, een achtergebleven smient en visdiefjes; terwijl een steile wand aan de noedkant bespikkeld is met nestgaten van oeverzwaluwen die binnenkort geteld zullen worden. En nu maar hopen dat de ontgrondingsleuven niet opnieuw en dieper uitgegraven worden, waarover geruchten gaan. Tot nu toe lijkt er echt sprake van een win-win-win situatie: verbetering van de doorstroomcapaciteit voor het rivierwater, kleiwinning voor de dijkversterking en steenbakkerijen en last but not least een verbetering van voorwaarden voor een rijk vogelleven van trekkers en blijvers. West Betuwe blijkt opnieuw een boeiend dynamisch gebied voor vogelaars, houden zo!

Grutto. Foto: Ruud Post.

Wulp. Foto: Ruud Post.

De planten- werkgroep aan het werk

door Leo van der Kooij

De plantenwerkgroep van onze vereniging telt een achttal min of meer actieve leden die zich bezighouden met het wel en wee van onze wilde flora. Een van de jaarlijks terugkerende activiteiten is het inventariseren van de wilde planten in ons werkgebied. Jarenlang hebben wij de Baarsem- en Goilberdingerwaard doorkruist op zoek naar alles wat daar groeit en bloeit.

Dit jaar zijn wij gestart met een onderzoek naar de stadsplanten. Met stadsplanten worden die planten aangeduid die zich in een stedelijke omgeving zich goed thuis voelen. Er zijn zelfs verschillende planten die bij uitstek in de stad voorkomen. De stad met zijn straten, bermen, tuinen, parkeer- en bedrijventerreinen, spoorlijnen enz. vormt voor een steeds groter aantal soorten een uitstekend leefmilieu. Ook is de stad een plek geworden waar voor ons land nieuwe plantensoorten zich weten te vestigen en uit te breiden. Wij willen graag weten of dit ook voor Culemborg opgaat.

We hebben hierover beraadslaagd en besloten om in 2006 een aantal stedelijke gebieden in onze stad op planten te inventariseren. Die gebieden zijn: het stationsgebied, het industrieterrein, de oude stadsmuren en de wallenkanten van de stadgrachten.

Op het moment dat ik dit verslag schrijf, hebben we het stationsgebied op 19 april met vier mensen bekeken en op 16 mei inventariseerden we met drie mensen een deel van het industrieterrein.

In het gebied rond het station vonden wij vooral veel voorjaarsbloeiërs. Hetgeen natuurlijk niet verwonderlijk is gezien de datum. Later in het jaar gaan we het zelfde gebied nog een keer langs om de planten die later in het jaar tevoorschijn komen te kunnen noteren.

We vonden overigens al 72 soorten, waarvan vele al volop bloeiden. Typische stadsplanten zoals vroegeling, zandmuur, zandraket, klein hoefblad, liggende vetmuur en natuurlijk het alom tegenwoordige straatgras groeiden overal tussen de stenen van de bestrating.

Verrassende vondst

Langs de oprit naar het station langs de ruïnes van de meubelfabriek Gelderland groeide veel groot hoefblad. Een verrassende vondst was daar muursla. Het gedeelte dat het meest interessant beloofde te zijn, was een ruig veldje aan de achterzijde van het station. Naast de al genoemde soorten zagen we daar ondermeer zeepkruid, teunisbloem, heksenmelk en pastinaak. Al deze laatstgenoemden waren natuurlijk nog niet in bloei. In ieder geval gaan we hier zeker langs op ons tweede bezoek in juni of juli.

Kleine varkenskers. Foto: Wim Rubers.

Ook op het industrieterrein hebben wij de “stoeptegelflora” op diverse plekken bekeken. Helaas was een verwaarloosd terrein dat er bijzonder veelbelovend uitzag door een groot hek ontoegankelijk gemaakt. Vlak daarnaast was een veel kleinere rommelhoek, waar een grote hoeveelheid troep lag die ondanks de aanwezige stofzuiger nog niet was opgeruimd.

In totaal hebben wij 93 soorten genoteerd. Verheugd waren we over de vondst van bleekgele droogbloem, sierlijke vetmuur en kleine varkenskers tussen de stenen. Aan de Houtweg was een plek waar een aantal exemplaren van de slaapbol stond. Dit is een papaversoort die afkomstig is uit Zuid-Europa. Deze plant die veel in tuinen wordt uitgezaaid lijkt, zich de laatste tijd wat makkelijker “in het wild” te kunnen handhaven en dan vooral in het stedelijke milieu.

Toen we langs de Beesdse Weg terugfietsten zagen Wim Rubers en ik twee prachtig uitgegroeide exemplaren van het gewoon barbarakruid. Zo zie je dat het altijd wel wat leuks oplevert als je eenmaal op zoek gaat naar de planten en dieren in je naaste omgeving. Ontdekkingen naast de deur zijn beslist geen uitzondering.

Degenen die graag wat meer willen weten van de wilde planten die in de omgeving voorkomen nodigen, wij van de Plantenwerkgroep van harte uit om eens mee te gaan op de inventarisatie-excursies. Elders in dit blad bij de convo's staat vermeld waar en wanneer de excursies plaatsvinden.

Nog een goede tip voor wie meer wil weten: een goede gids op dit gebied is de gids ‘STADSPLANTEN, een veldgids voor de stad’ door Ton Denters (Fontaine uitgever).

Green ^{Culemborg} Rangers

We zijn dit voorjaar erg actief geweest met de Green Rangers. Op deze Jeugdpagina vind je weer wat verslagen en foto's van de activiteiten. Na wat kleine vakanties, Hemelvaart en Pinksteren hebben we nog twee activiteiten gepland voordat de zomervakantie begint. We gaan een middag op pad met Karin Verspui van de insectenwerkgroep, op zoek naar libellen. En als laatste activiteit gaan we naar de Baarsemwaard, zwerfvuil verzamelen en picknicken om het seizoen af te sluiten en afscheid te nemen...

Gerdit en Monica gaan namelijk stoppen met de begeleiding van de Green Rangers. Voor Monica is het toch te zwaar om naast haar studie en werk de begeleiding op een goede manier te doen. Voor Gerdit geldt een andere reden. Waarschijnlijk hebben de meeste mensen het al gezien, zij verwacht eind oktober haar tweede kindje. Ondertussen zijn we hard op zoek naar mensen die het werk met de Green Rangers willen doorzetten. We hopen dat het lukt om na de vakantie een enthousiast team klaar te hebben staan om het werk van Monica en Gerdit op te pakken! Heb je interesse of vragen? Mail dan op onderstaand adres!

Dagmar, de jonge onderzoekerster.

Waterbeestjes

Zaterdagochtend 13 mei was een lekkere warme ochtend en zijn we naar de Zump gegaan. We gingen daar waterbeestjes vangen in de sloten. Het IVN heeft voor dit onderwerp een speciaal lesprogramma gemaakt: "Watch", met allerlei materialen en logboekjes voor de kinderen. Eerst werden allerlei dingen gemeten aan de sloot, zoals de diepte, breedte, helderheid en de dikte van de baggerlaag. Daarna mochten de kinderen waterbeestjes vangen en determineren met behulp van zoekkaarten. Dit was erg leuk om te doen!

Diersporen

Zaterdag 4 maart was het een mooie winterse dag met een dikke laag sneeuw. Het kwam dan ook mooi uit dat we deze ochtend hadden gepland om diersporen te gaan zoeken. In de sneeuw waren heel wat pootafdrukken te zien, met behulp van zoekkaarten hebben de kinderen geprobeerd te achterhalen van wie de afdrukken zouden zijn. Maar de sneeuw was te aantrekkelijk om mee te spelen... dus na heel wat sneeuwballen zijn we maar teruggegaan naar de Ketelvink. Daar hadden we de braakballen leskist van NME klaarstaan. De kinderen vonden het in eerste instantie maar vies om zo'n braakbal open te maken. Maar toen ze eenmaal in de gaten hadden wat voor grappige botjes zicht daar in bevonden, konden ze niet meer stoppen!

Eendenkooi

Zaterdag 20 mei waren we uitgenodigd in de eendekooi in Culemborg. We zouden eigenlijk al vroeg op de kooi, maar dat we uiteindelijk door een aantal ouders met ons mee naar de kooi werden we opgewacht door de kooiker Kees. Het was eigenlijk is hadden de kinderen geen antwoord op de vraag hoe duidelijk!

We begonnen met een kort filmpje in een oude kooi in. Daarna gaf de kooiker een rondleiding over de kooi. Hij liet de vangpijpen zien die de eenden afschermen zodat de eenden ons vanaf de plas niet kunnen zien. We voeren met graankorreltjes om zo de eenden in de kooi te voeren. Veel oude knotwilgen met holtes, de kooiker had er eenden in de holtes zaten te broeden. Echter, uit de lucht kwamen vallen!

Eenden voeren.

Paddentrek

Zondagavond 26 maart werden de Green Rangers opgetrommeld om mee te helpen padden over te zetten. We hadden deze activiteit natuurlijk niet gepland, je weet maar nooit wanneer de padden gaan trekken. Het was dat weekend voor het eerst in het voorjaar dat de avonden zwoel en nat waren. Dus een goed moment voor de padden om de Lekdijk over te steken vanuit de tuinen in de stad naar het water van de Ronde Haven om daar te gaan paren.

Voor de padden is het oversteken een gevaarlijke gebeurtenis met al die auto's die over de dijk scheuren. Daarom werden we gevraagd te komen helpen om de padden veilig naar de overkant te brengen. Er waren heel wat kinderen om 19.00 uur op komen dagen, een aantal had zelfs hun hele familie meegenomen!

De oversteek.

eendenkooi aan de Prijsseweg in het westen van de fiets vertrekken, maar het weer was zo slecht dat auto's zijn gebracht. Bij het hek van de eendenkooi Koopman. Op zijn vraag wat een eendenkooi is. Maar dat werd in de loop van de ochtend wel duidelijk. We keet op het terrein, we pasten er allemaal net op het prachtig groene terrein en vertelde over alle vogels op een speciale manier waren afgezet met riet. Het konden zien, de kinderen mochten de eendenkooi de vangpijp te lokken. Op het terrein staan heel veel eenden en de kinderen mochten kijken naar het fantastisch ondanks de bakken met regen die

Tuinvogels

Zaterdag 22 april zijn we onder leiding van Jan Dirk Kievit tuinvogels gaan zoeken in de wijk Eva Lanxmeer. Gewapend met verrekijkers trokken we de wijk in en hadden al snel succes. Het viel wel op dat er maar weinig mussen zich ophielden in de hofjes, maar de spreeuwen en mezen maakten veel goed. Jan Dirk wist natuurlijk precies waar bepaalde vogels hun nest hadden gemaakt en had over elke vogelsoort wel wat te vertellen.

Maar wat bleek nu? De organisatie had zich even in de tijd vergist. We waren veel te vroeg, de padden begonnen pas na half negen te trekken. De avond ervoor was namelijk de klok verzet...

Natuurnetwerk Junior

Zaterdag 18 maart en 1 april. Pauline Hoevenaars had voor deze dagen een speciaal programma voorbereid. Tijdens haar opleiding als natuurgids bij het IVN kwam ze het programma "Natuurnetwerk Junior" tegen en het leek haar erg leuk om dat een keer met de Green Rangers te doen. Kort gezegd gaat het er om dat de kinderen begrijpen dat dieren gebruik maken van ecologische verbindingen en stapstenen. De eerste activiteit vond plaats op de kinderboerderij daar werden de begrippen duidelijk gemaakt via het tekenen van hun eigen plattegrond en een spel in de Natuurtuin. Bij de tweede gedeelte gingen we op zoek naar ecologische verbindingen in de Zump, de kinderen moesten in de huid van een dier kruipen (pad/egel/muis of uil) en kwamen op die manier ook heel wat hindernissen tegen.

*Monica Noordhuis
en Gerdit Greve*

Mail : gerdit.greve@planet.nl of
bel 0345-534000

Ook vijfde Big Day zeldzaam enerverend NVWC-evenement

De vijfde editie van de 'Big Day' vond dit jaar plaats op vrijdag 12 en zaterdag 13 mei. Van vrijdagavond 19.00 uur tot zaterdag 17.00 uur moesten vijf teams van twee personen zoveel mogelijk vogelsoorten proberen te zien en/of te horen in het werkgebied van de NVWC. Het gaat om een oppervlakte van circa 80 km². Het enig toegestane vervoermiddel voor de Big Day is de fiets. De meeste teams leggen in de 22 uur die ze hebben meer dan 100 kilometer af. In alle hoeken en gaten van het gebied proberen zij weer nieuwe soorten te vinden. Daarbij zoeken ze niet lukraak. De meeste deelnemers hebben in de weken voorafgaand aan de Big Day al de nodige plaatsen bezocht om te zien of daar (nog) een soort zit die ze met de Big Day goed kunnen gebruiken. Bovendien kennen de meeste vogelaars de leukste natuurgebiedjes op hun duimpje, omdat ze daar sowieso regelmatig komen. Winnaar werd dit jaar – u heeft er uitgebreid over kunnen lezen in de pers- het duo Arjan Brenkman – Gerrit Jan Klop. Het leverde hun de felbegeerde wisseltrofee, de Gouden Snip, op.

De complete uitslag van de Big Day 2006:

1. **A. Brenkman-G. Klop 108 soorten**
(exclusief exoten als Nijlgans etc.)
2. P. van Veen- L. van Oort 103
3. T. Boudewijn-J. Buizer 95
4. D. Beuker-J. de Boer 93
5. I. Hille Ris Lambers-Y. Gasau 86

In deze Hak-al vindt u het relaas van twee deelnemers. Gerrit-Jan Klop doet in niet misselijke bewoordingen kond van de buitengewoon goede prestatie die hij en Arjan Brenkman leverden, terwijl Yvonne Gasau trefend de dappere strijd van het manmoedige damesteam beschrijft.

Louis legt het nog een keer uit. Foto: Jouke Altenburg.

De winnaars van de 5^e Big Day. Foto: Jouke Altenburg.

Big Day no. 2

Sinds de Big Day van vorig jaar stond de afspraak al vast: in 2006 zouden Ingrid en ondergetekende het damesteam vormen. De eerste afspraak die op de kalender van 2006 werd vastgelegd was de Big Day, in de agenda was dit weekend al ver van te voren geblokkeerd. Zodra de eerste tiffjaf zich meldde, was alle inspanning gericht op vogelherkenning. Ingrid bestookte de collega-vogelwerkgroepleden met vragen om tactische informatie en ik trok mij het weekend vóór Het Evenement terug op Terschelling om onder deskundige begeleiding de diverse vogelsoorten nog eens door te nemen. Geen verspilde moeite, want zo wist ik tenminste zeker dat we géén visarend hebben gezien en ook heel zeker geen braamsluiper hebben gehoord. De avond tevoren werd de route bepaald, hebben we de geluiden van diverse kleine bruine zangertjes nog even vergeleken en waren we klaar voor de start. Echte 'doelsoorten' hadden we nog niet – elke vogel is mooi meegenomen voorlopig.

Steenwaard

Na de (voor ons ontspannen) start gaat het eerst richting Steenwaard, de klassieke eerste locatie na de start. Eerst nog even de afspraak met de braamsluiper nakomen. Dat blijkt helaas een eenzijdige actie, wij zijn er wel maar de braamsluiper niet. Gelukkig zijn de huiszwaluwen trouw op hun post. OK, dan naar het veer - hé daar is de rest ook! Waar zijn Paul en Louis? Alom speculaties over de reden van hun revolutionaire tactiek - en op naar de Steenwaard. De plasjes aan het veer leveren de eerste soorten op en de Steenwaard zelf is zó mooi in de windstille avond dat het verleidelijk is om er te blijven en tot de zonsondergang de visdiepjes en de dwergmeeuw over het water te zien scheren. De zwermen insecten houden ons op het rechte pad en na een tijdje hijsen we ons toch weer de dijk op. Later blijkt dat we op onverklaarbare wijze hier de zomertaling en tafeleend gemist hebben. De groenpootruiter vinden we met behulp van de geleende telescoop, bosrietzanger en rietzanger op het gehoor en de rietgors laat zich mooi zien.

Pimpernel

Op de terugweg naar het veer stoppen we nog even om naar het uitzichtpunt bij het spoor te wandelen. In dit stukje zat vorig jaar een robotap maar de wilgjes zijn nu blijkbaar te hoog en er zit er geen, wel een sprinkhaanzanger - hoeven we die niet meer in de Regulieren te gaan halen. Verder niet zoveel, behalve mooie uitzichten, venijnige distels en tot vreugde van Ingrid een pimpernel. Terug in Culemborg horen we eerst een zwartkop en een tuinfluiter door elkaar heen zingen, zo zijn ze mooi te vergelijken. Daarna gaan we richting Baarsemwaard (nog steeds geen braamsluiper)

De nacht valt in. Toch al 54 soorten. Foto: Ruud Post

waar niet zoveel nieuws blijkt te zitten, behalve de kleine karekiet en dan - wat vliegt daar - groot en wit: yes, lepelaar! Gesterkt door deze waarneming stuiten we verder over de keiharde kluiten van de Baarsemwaard naar de dijk. Het eerstvolgende plasje richting het fort levert een leuke soort op: smient, zo te zien met partner - zou het een broedgeval kunnen worden? Het wordt nu toch wel snel donkerder en de geplande ronde door de Goilberdingerwaard moet worden verplaatst naar morgen. Jouke's mobiele gebel moeten we even negeren: voor donker moeten we in ieder geval de steenuil nog aan het eind van de dijk! Die vinden we nog net op tijd, op het dak bij de varkensboerderij, snel gevonden door Ingrid als hij vanaf z'n veilige hoogte de kat uitjouwte. Daarna snel de lijst invullen om de tussenstand aan Jouke door te geven: 54.

Relaxed

De avond is nog jong en hoewel het fietsen al wat pijnlijk begint te worden is er geen ontkomen aan: we gaan naar de Regulieren om waterral, porseleinhoen en uilen te scoren. In de Regulieren komen we Theo en Jan-Dirk tegen en we wisselen wat ervaringen uit. Zij hebben 68 als tussenstand en kijken er zo relaxed bij alsof het niks is. En we waren nog wel zo tevreden met onze 54 soorten, dat is nu een stukje minder. Nou ja er zijn nog 18 uur te gaan, er is nog hoop. Zeventig soorten moet toch te doen zijn! In de Regulieren horen we de ransuil maar verderop langs de Rijks-

straatweg roept helaas geen enkele waterral, terwijl er toch drie in het stuk zitten. Dat is pech. Daar komen we wel Job en Daniël tegen die bij hoog en bij laag beweren dat het slecht gaat, wat we van hen natuurlijk niet geloven. Zij gaan verder naar de Regulieren, wij richting huis maar eerst langs de boomgaard in de wijk bij Jouke, waar bosuil moet zitten. Het duurt even maar dan horen we toch het vrouwtje een paar keer roepen. Mooie tijd om naar bed te gaan.

Vreselijke gedachte

Om middernacht ploffen we in bed (ik ben erg blij dat ik niet naar Geldermalsen hoeft te rijden!) en vierehalf uur later rollen we er weer uit. Om 4.50 uur zitten we op de fiets naar de eerste soort van de dag: zwarte roodstaart. Die zit keurig op de verwachte plaats dus we kunnen meteen door naar de put van Buren. Ter hoogte van de Regulieren loopt mijn

fietsketting keihard vast. Niet leuk en het duurt een kwartier voordat het ellendeling weer los is. OK, verder niks aan de hand, het is alleen wat later dan we hadden gepland voordat we in Buren aankomen. Volgend jaar nog wat eerder op dus (vreselijke gedachte). Onderweg meldt zich nog een ringmus.

Bij de Put komen we Paul en Louis tegen, die duidelijk eerder opgestaan zijn dan wij - en ons subtiel nog even in de verte wijzen op een vliegend spektakel wat havik moet zijn - tja dat herken ik op die afstand nog niet hoor! Volgend jaar misschien. We hadden dus geen havik en ook verder leverde de Put niet op wat we hadden verwacht - nog geen boomklever of - kruiper zelfs, alleen een grote bonte specht die we nog niet hadden. Hwmmf, daar hadden we dat eind niet voor gefetst eigenlijk. Nou ja het was een mooie plek om te ontbijten.

Enigszins in mineur stappen we weer op de fiets richting Koornkade en stoppen onderweg nog even om wat meeuwen te checken. Ik ben nog bezig de zilvermeeuw te bestuderen als Ingrid daarboven drie wulpen ziet aankomen en dan een roofvogel. Eerst is het nog even onduidelijk wat het is, dan zien we de witte schouders en de lichte kop: vrouwtje bruine kiek! Mooi!

Prettige plek

We kachelen in stijgende stemming door verder lege velden naar het veer bij Beusichem (brandgans) en op de dijk naar de Koornkade vliegt een grote lijster voor onze fietsen langs. Bij de Koornkade zitten Job en Daniël te ontbijten, wat ons de gelegenheid geeft even door Daniël's telescoop te kijken. We wisselen de standen uit (wij hebben er dan net 72) en scoren op deze prettige plek, lekker in het zonnetje liggend, kleine plevier en zomertaling. Vooral die laatste is handig omdat we er anders nog voor naar de Steenwaard hadden moeten gaan.

Nog een kop koffie en dan besluiten we voor het kleine grut te gaan: grauwe vliegenvanger, roodborst etc. Dat valt nog niet mee. Op de Weidsteeg laat zich geen vliegenvanger horen noch iets anders dus we fietsen door naar de Plantage. Daar gaat het beter: 50 meter van de ingang hebben we 'm, vlak daarna staartmees en na een hoop gezoek eindelijk een roodborst (daarna komen we er nog drie tegen). Boomklever zit hier ook maar boomkruiper wenst zich niet te vertonen - dan ziet Ingrid er eentje en ik ben te laat. Hij laat zich ook niet meer zien of horen, pech.

We besluiten het nog eens bij de Zump te proberen. Daar heb ik dan wel eindelijk m'n heggemus- Ingrid had er tien gezien ofzo, alleen ik zag ze steeds niet. Verder levert de Zump niet veel op en we gaan het nog eens proberen in de Regulieren. Het wordt wel steeds meer fietsen voor steeds minder vogels en het aantal vogels per gereden kilometer daalt behoorlijk. Gele kwikstaarten zoeken we onderweg maar die lijken ons actief te vermijden, echt niet één gezien al die tijd. Wel een sperwer ter hoogte van de put van Hussen.

De Regulieren levert ook geen nieuwe soorten op (boomvalk, slechtvalk en blauwborst hadden we daar graag gehad) en het is ondertussen toch stiekem al 2 uur geworden. Tja, wat doen we met de paar resterende uurtjes? We gaan richting Goilberdingerwaard, misschien dat de overal gezochte patrijzen alsnog tevoorschijn komen en wie weet nog die robotap? Onderweg is er wellicht ook nog een spotvogel te scoren.

Grafstemmingsgezichten

Tot de Goilberdingerwaard komt er geen ene soort meer bij maar wel heel wat kilometers, we blijken de langste route te hebben gekozen en weten nu ook waarom daar nooit iemand van de vogelwerkgroep komt. Na een behoorlijk stuk tegenwind zijn we dan toch eindelijk op de Lekdijk en jawel, de waard levert nog een soort op: kluut. Dat hadden we onderhand ook wel nodig, vooral omdat al die keren dat we langs de Lek zijn geweest niet één ijsvogel-sighting heeft opgeleverd. Jammer jammer.

Er is nog zo'n vijf kwartier te gaan en Arjan en Gerrit-Jan verlaten net de waard, met authentieke grafstemmingsgezichten - nou nee het gaat niet goed, nee, geen krenten dit jaar, nou 't is niet echt wat... Je zou denken dat ze de 100 soorten nog niet gehaald hebben. Ingrid en ik kijken nog wat tot we een groepje ons onbekende vo-

gelaars zien aankomen, en aangezien we tegen die tijd niet zo erg sociaal meer zijn ontvluchten we met enige haast de Goilberdingerwaard. Met een beetje geluk is er nog net tijd voor de spotvogel - en die laatste werkt gelukkig wel mee. Achter het huis van Jouke zit-ie en na enig gespannen wachten (afgewisseld met nerveuze blikken op het horloge) laat hij zich een paar keer duidelijk horen.

De catering. Foto: Jouke Altenburg.

O zaligheid

We kunnen naar huis! Drie minuten later staan we bij Ingrid voor de deur waar onze razende reporter Jouke met het fototoestel in de aanslag klaar staat om de afgepeigerde deelnemers voor de eeuwigheid vast te leggen. Ellen en Jantine hebben zich op de catering gestort (o zaligheid!) en we hoeven verder alleen nog maar te zitten, bier te drinken en met de andere deelnemers plus aanhang verhalen uit te wisselen, Chinees te eten en taart en Mariekes vogelkoekjes.

O ja en dan natuurlijk nog de prijsuitreiking... De eerste drie plaatsen zijn natuurlijk veel belangrijker maar Ingrid en ik zijn heel tevreden met onze 89 soorten!

Yvonne Gasau

Big Day 2006: waarlijk een grootse dag

Het zit erop en nu wachten op de uitslag. Foto: Jouke Altenburg.

Voorspel

Het begint eigenlijk al weken van tevoren. Opeens worden de fanatieke vogelaars van onze vogelwerkgroep wat minder scheutig met het doorgeven van leuke waarnemingen. Op de zwarte markt worden astronomische bedragen geboden voor de locatie van zeldzame broedvogels in ons werkgebied. Ik citeer Job de Boer die een paar dagen voor de start aan de telefoon tegen mij zei: "Hey Klop, wat kun je me bieden voor een gekraagde roodstaart?" Tevergeefs natuurlijk. Ons werkgebied heeft voor mij geen geheimen meer en een volledige extra week vakantie zoals Paul van Veen dit jaar heeft genomen om zich voor te bereiden heb ik niet nodig.

Mijn vaste Big Day-partner, Jandirk Kievit, besloot dat verre familie belangrijker is dan eeuwige roem in je woonplaats en bracht het belangrijkste weekend van het vogeljaar in Bretagne door. Dit was het eerste van twee problemen die ik moest overwinnen. Wie o wie kon ik gebruiken als windscherm en haas tijdens de vele tientallen kilometers die gefietst zouden moeten gaan worden.

Dit brengt mij op mijn tweede probleem: mijn conditie. Want die is ronduit slecht. En als ik zeg "slecht" bedoel ik "uiterst slecht". Zo slecht, dat wanneer die nog iets slechter zou zijn geweest, we zelfs gieren zouden hebben gezien, nou ja, mijn Big Day-partner dan.

Arjan Brenkman, die de afgelopen 4 jaar steeds het geluk had aan een winnaar gepaard te zijn, was nog beschikbaar en na een

paar subtiele acties van Koppelingsbureau Van Oort hadden we elkaar gevonden. Een kwartiertje voorbereiden over de telefoon was voldoende. We wisten wat er moest gebeuren en hoe. Het was alleen een kwestie van uitvoeren.

Vrijdag 18:55 uur

Alle tien deelnemers staan voor de Ketelvink als een stel schapen die weten dat ze over een paar minuten voor het eerst in maanden weer de wei in mogen. Jouke Altenburg, jurylid, razende reporter en fotograaf, roept nog wat instructies waar volgens mij niemand naar luistert. Banden worden op spanning gecontroleerd, Daniël Beuker doet nog wat rek- en strekoefeningen en de dames staan, als voor een belangrijk tentamen, gebogen over hun vogelboek om nog even snel wat kenmerken van de boompieper door te nemen. Opeens is het 19.00 uur en zitten alle teams op hun fietsen.

De teams

Dit is een goed moment om de teams die dit jaar meededen even voor te stellen.

Yvonne & Ingrid (voorgrond).
Foto: Jouke Altenburg.

Yvonne Gasseau en Ingrid Hille Ris Lambers: het "Damesteam". Dapper hoor, twee vrouwen tussen al dat mannelijk testosterongeweld. Hier kun je alleen maar respect voor hebben.

Louis & Paul (voorop). Foto: Jouke Altenburg.

Louis van Oort en Paul van Veen: dit is het team dat ik er van verdenk vele uren gestoken te hebben in de voorbereiding. Paul had een week voor de Big Day vrij en van Louis kwamen verdacht weinig waarnemingen binnen in de periode voor de Big Day. Louis had nog geprobeerd om een stagiaire journaliste te koppelen aan één van de andere teams, maar die trappen niet in deze vertragingstactiek.

Theo & Jan Dirk (links). Foto: Jouke Altenburg.

Theo Boudewijn en Jan Dirk Buizer: dit is een team om in de gaten te houden. Ieder jaar worden ze een beetje beter. Nog niet gevaarlijk natuurlijk, maar gevaar moet onderkend worden zolang het te bestrijden is. Volgend jaar nog maar

eens proberen om de vriendin van Jan Dirk zwanger te krijgen en zodoende een extra handicap voor dit team te creëren.

Job & Daniël (rechts). Foto: Jouke Altenburg.

Job de Boer en Daniël Beuker: ondanks de hevige lobby is het ook dit jaar niet gelukt een minimumleeftijd in te stellen voor deelname aan de Big Day, waardoor ook nu deze jongens mee mochten doen. Maar ach, zolang ze nog geen tuinfluiter van een zwartkop kunnen onderscheiden, is uit deze hoek geen gevaar te verwachten.

Arjan & Gerrit Jan (links). Foto: Jouke Altenburg.

Arjan Brenkman en Gerrit Jan Klop: Arjan heeft een beetje bindingsangst. De vorige drie edities heeft hij gewonnen, maar steeds met een andere partner. Over mij weet u al genoeg als u dit stuk heeft gelezen. Ik ben bang dat ik wel zal moeten onderduiken als deze Hak-al bij de overige negen deelnemers door de bus valt.

Pech bij de pont

Het eerste doelgebied van onze reis door het werkgebied is de Steenwaard. Dit is een belangrijke plek om 's avonds even te zijn, omdat het een slaapplek is van veel eenden en steltlopers, die de volgende dag alweer weg kunnen zijn. Maar om er te komen moeten eerst de extreem heftige eerste 10 minuten van de Big Day doorlopen worden. Je lijst is nog leeg als je vertrekt van de Ketelvink en als

je aankomt bij de pont staan er ongeveer 25 soorten op. Al fietsend pik je vanalles mee, zodat je daar niet meer op hoeft te letten de rest van de 22 uur. Aangekomen bij de haven is de boot net weg. Dus fietsen we nog even naar de grote parkeerplaats ernaast. Zodra we erop zijn voel ik dat er iets niet klopt met mijn fiets. Een volledig lekke achterband! Ik roep Arjan en zodra ik hem vertel wat er aan de hand is stort Arjan helemaal in. "Schema in de war! We gaan verliezen!" Ik grijp hem bij de schouders en zeg: "Onzin! Echte winnaars kunnen zich aanpassen aan tegenslag." Dat helpt. Arjan hervindt zich en fietst snel naar de Varkensmarkt om daar ergens een fiets te regelen. "Niet stelen, he!", roep ik hem nog toe. Zes minuten later is hij terug met een damesbarrel waar ik al pijnlijke benen van krijg door ernaar te kijken, maar een fiets is een fiets. Het gemiste pontje komt net weer aan en met drie andere teams gaan we aan boord alsof er niets is gebeurd. Vooral geen zwakheid tonen. Netto tijdverlies: 0. Dank je, Arjan!

Steenwaard, goud waard

Aangekomen bij de Steenwaard hebben we al een paar goede soorten op onze lijst staan. De plasje aan de oostkant van het spoor waren al goed voor zomertaling en kneu. Vooral die laatste is niet triviaal en vergt een paar alerte oren. Aan de westzijde van het spoor begint de pret. We vinden alle eenden die op je lijst moeten staan inclusief tafeleend en wintertaling. Als hoogtepunt van de avond vliegen twee dwergmeeuwen al jagend op insecten laag boven het water. Dit zijn mijn eerste dwergmeeuwen van Culemborg. Naast twee adulte kleine mantelmeeuw zit een meeuw die in eerste instantie lijkt op een tweedejaars kleine mantel. Maar de volledig lichte kop vraagt wat extra aandacht en na bestudering van een determinatiegids blijkt het te gaan om een tweedejaars geelpootmeeuw! Vooral kalm blijven en de overige teams die om ons heen staan niet laten weten dat we weer een harde soort hebben. Het mooiste van de Steenwaard is dat Louis en Paul besloten hebben er 's avonds juist niet heen te gaan, waardoor ze de dwergmeeuwen, die zeker op doortrek zijn, morgen zullen missen. Verontrustend is dat ze blijkbaar een betere plek denken te weten.

Goilberdingerwaard

Dan op naar de Goilberdingerwaard. Weer voor de steltlopers, waar we nog niet veel van hebben. Slechts groenpootruiter, tureluur, grutto, kievit en scholekster staan op onze lijst. Wellicht dat de Goilberdingerwaard daar bosruiter, kemphaan, bonte of temminck's strandloper aan kan toevoegen. Dit valt tegen. Natuurlijk vinden we hier kluten maar geen nieuwe steltjes. Wel komen we voor het eerst Paul en Louis tegen die op meesterlijke wijze een lepelaar missen, die recht over hun hoofd vliegt. Zelfs de dames zouden deze lepelaar later in de Baarsewaard op hun lijst zetten. Een wulp vliegt over de Lek en een koppel patrijzen vliegt op vlak voor onze voeten. Ondertussen is het 21.00 geworden en belt Jouke ons om een tussenstand op internet te zetten. Snel maken we een schatting en geven 67 door. Wellicht een onderschatting, maar je moet de andere teams natuurlijk niet motiveren door ze een doel te geven om naar toe te werken.

Uilentijd

Voor de uilen hebben we gekozen om rustig de dijk af te fietsen van Culemborg naar Beusichem. Uilen zoeken betekent vooral goed luisteren. Af en toe stil staan en dan 3 minuten alleen maar luisteren. Toch ontdekte Arjan een steenuil op zicht, zittend op een paaltje in een weiland. Die uil bedoel ik dan natuurlijk. Arjan heb ik nog nooit op een paaltje zien zitten. Aan mij de eer om een bosuil te vinden, en deze keer wel op geluid. Een mannetje laat zijn kenmerkende zang horen in een populierenbos in de uiterwaarden achter de Weidsteeg. De ransuil volgt een kwartier later als die bij de Kerswerf over de weg vliegt, tegelijk ontdekt door Arjan en mij. Weer komen we Paul en Louis tegen en terwijl we wat beleefdheden uitwisselen, roept in de verte een regenwulp. Aan de blik in de ogen van Louis is te zien dat zij die ook hebben. Ondertussen is het 22.30 en zitten we zo vol zelfvertrouwen dat we besluiten dat de waterial morgen wel zal lukken bij de Regulieren of het Tichelterrein. De eindscore voor het slapen gaan: 79 vogelsoorten in drie en een half uur vogelen.

04:15 uur

Op de afgesproken tijd kom ik fietsend naar de afgesproken plek, het Shell tankstation. Arjan staat er al maar er lijkt iets niet te kloppen. Hij staat met zijn gezicht richting een muur, twee handen hoog tegen de muur geplaatst en een agent staat hem nogal te betasten. Ik kan het de politie niet kwalijk nemen. Een verdacht uitziend typ met een gedreven fanatieke blik in de ogen, een verrekijker om zijn nek (in het donker), bij een tankstation op dit onchristelijk vroege tijdstip. Dan is er voor iedere vaderlandslievende agent maar één conclusie mogelijk: Terrorist!

Toch wordt er niets strafbaars gevonden en een kwartier later staan we in de Regulieren opzoek naar waterial en misschien een porseleinhoen. De Regulieren is zo vroeg in de ochtend een magische plek. Een ransuil zat in een boom langs de eendenkooi en maakte voor ons een vliegend baltsrondje. Een uur voor zonsopgang beginnen alle merels en zanglijsters te zingen en die worden een half uur later gevolgd door alle andere zangvogels. Als we weer richting de fiets lopen staan we nog even stil om alleen maar te luisteren. En vanuit het midden van

het gebied horen we opeens een paar keer "Kwik-me-dit.... Kwik-me-dit". "Kwartel!", roepen we tegelijk en onze ochtend kan al niet meer stuk.

Tichelterrein Buren

We zitten nog maar net op de fiets richting Buren als we een luid "Kjek Kjek Kjek Kjek" horen. Een paartje hitsige boomvalken vliegt roepend achter elkaar aan. Als we net op de Hennisdijk fietsen zingt er een boompieper, roept een waterial en leer ik voor het eerst de zang van een grauwe vliegenvanger kennen. Het gaat als een speer! Met dit tempo zitten we voor negen uur op 100 soorten. Maar volgens Arjan is dat ook een voorwaarde om te winnen.

In het Tichelterrein zelf lopen we meteen in de richting van de broedende dodaars en havik. De dodaars laat zich na een paar minuten mooi horen en beide haviken vliegen van het nest. Doelsoorten binnen, terug naar Culemborg via de noordkant van Mariënwaerd en het Beesdse Veld. Als Jouke om 9 uur belt om een tussenstand melden we voorzichtig 91. Maar eigenlijk zaten we op dat moment precies op de 100.

De laatste soorten en de missers

De hoogtepunten van de laatste uren waren er minder dan dieptepunten. De noordse gele kwikstaart en een tapuit op het braakliggende terrein achter de camping bij het veer van Beusichem waren hoogtepunten. Tot de dieptepunten behoorde een nutteloze overtocht naar de Steenwaard op zoek naar een roodborsttapuit en een bezoek aan de Goilberdingerwaard voor dezelfde soort.

Ik moet helaas toegeven dat we deze soort hebben gemist. Dit was ook het geval met de matkop: gemist. Vooral Arjan had het hier nogal moeilijk mee. Hij werd steeds depressiever en bleef tegen me herhalen: "Klop, zonder roodborsttapuit en matkop verlies je!" Op dat moment hoorde ik hem eigenlijk niet meer. Lichamelijk was ik begonnen aan de laatste reserves en het afwisselen van lopen en fietsen was alleen prettig omdat ik dan van pijn mocht wisselen: voeten en billen. Het is voldoende om te zeggen dat we om 12 uur al op 109 soorten zaten en dat we geëindigd zijn met 111. Twee soorten (braamsluiper en ijsvogel) in vijf uur, terwijl we het fiets-looptempo hebben aangehouden van de eerste 17 uur. Pittig!

Uitbuiken. Foto: Jouke Altenburg.

(alweer) Gewonnen. Foto: Jouke Altenburg.

Het mooiste van zo'n dag

Uitgeput lig ik bij Ingrid in de tuin op de grond. De prijsuitreiking heb ik als in een roes ervaren en de uitstekende catering in de vorm van Chinees en een Zoelmonds dessert beginnen weer wat leven in mij te wekken. Om mij heen hoor ik mijn vogelvrienden hun ervaringen uitwisselen en ik bedenk met wat nu het leukste is aan de Big Day. Iedere niet-vogelaar die ik de afgelopen periode heb moeten vertellen wat zo'n Big Day nu is, vraagt altijd: "Maar hoe controleren jullie elkaar eigenlijk?". En dat is natuurlijk het mooiste van de hele Big Day: dat hoeft niet!

Gerrit-Jan Klop

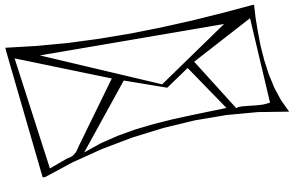
(soortenlijst) Big-day

SOORTNAAM	Yvonne & Ingrid	Jan Dirk & Theo	Daniël & Job	Gerrit-Jan & Arjan	Louis & Paul	Door aantal groepen waargenomen
AALSCHOLVER	1	1	1	1	1	5
BERGEEND	1	1	1	1	1	5
BLAUWBORST		1	1	1	1	4
BLAUWE REIGER	1	1	1	1	1	5
BOERENZWALUW	1	1	1	1	1	5
BOOMKLEVER	1	1		1	1	4
BOOMKRUIPER		1	1	1	1	4
BOOMPIEPER		1		1	1	3
BOOMVALK			1	1	1	3
BOSRIETZANGER	1	1	1	1	1	5
BOSRUITER		1				1
BOSUIL	1	1		1	1	4
BRAAMSLUIPER		1		1		2
BRANDGANS	1	1	1	1	1	5
BRUINE KIEKENDIEF	1	1	1	1	1	5
BUIZERD	1	1	1	1	1	5
CANADESE GANS	1	1	1	1	1	5

DODAARS				1	1	2
EKSTER	1	1	1	1	1	5
FAZANT	1	1	1	1	1	5
FITIS	1	1	1	1	1	5
FUUT	1	1	1	1	1	5
GEELPOOTMEEUW				1		1
GELE KWIKSTAART			1	1	1	3
GIERZWALUW	1	1	1	1	1	5
GRASMUS	1	1	1	1	1	5
GRASPIEPER	1	1	1	1	1	5
GRAUWE GANS	1	1	1	1	1	5
GRAUWE VLIEGENVANGER	1	1	1	1	1	5
GROENE SPECHT	1	1	1	1	1	5
GROENLING	1	1	1	1	1	5
GROENPOOTRUITER	1	1	1	1	1	5
GROTE BONTE SPECHT	1	1	1	1	1	5
GROTE LIJSTER	1	1	1	1	1	5
GROTE MANTELMEEUW				1	1	2
GRUTTO	1	1	1	1	1	5
HAVIK			1	1	1	3
HEGEMUS	1	1	1	1	1	5
HOLENDUIF	1	1	1	1	1	5
HOUTDUIF	1	1	1	1	1	5
HUISMUS	1	1	1	1	1	5
HUISZWALUW	1	1	1	1	1	5
IJSVOGEL		1		1		2
INDISCHE GANS		1	1	1	1	4
KAUW	1	1	1	1	1	5
KIEVIT	1	1	1	1	1	5
KLEINE KAREKIET	1	1	1	1	1	5
KLEINE MANTELMEEUW	1	1	1	1	1	5
KLEINE PLEVIER	1	1	1	1	1	5
KLUUT	1	1	1	1	1	5
KNEU		1	1	1	1	4
KNOBBELZWAAN	1	1	1	1	1	5
KOEKOEK	1	1	1	1	1	5
KOKMEEUW	1	1	1	1	1	5
KOLGANS		1	1	1	1	4
KOOLMEES	1	1	1	1	1	5
KRAKEEND	1	1	1	1	1	5
KUIFEEND	1	1	1	1	1	5
KWARTEL				1		1
LEPELAAR	1			1		2
MATKOP	1	1			1	3
MEERKOET	1	1	1	1	1	5
MEREL	1	1	1	1	1	5
NIJLGANS	1	1	1	1	1	5
NOORDSE GELE KWIKSTAART			1		1	2
OEVERLOPER	1	1	1	1	1	5
OEVERZWALUW	1	1	1	1	1	5
OUIEVAAR	1	1	1	1	1	5

PATRIJS		1	1	1	1	4
PIMPELMEES	1	1	1	1	1	5
PUTTER	1	1	1	1	1	5
RANSUIL		1		1	1	3
REGENWULP				1	1	2
RIETGORS	1	1	1	1	1	5
RIEZANGER	1	1	1	1	1	5
RINGMUS	1	1	1	1	1	5
ROEK	1	1	1	1	1	5
ROOBBORST	1	1	1	1	1	5
ROOBBORSTTAPUIT			1		1	2
SCHOLEKSTER	1	1	1	1	1	5
SLOBEEND	1	1	1	1	1	5
SMIENT	1	1	1	1	1	5
SPERWER	1	1	1	1	1	5
SPOTVOGEL	1	1	1	1	1	5
SPREEUW	1	1	1	1	1	5
SPRINKHAANRIEZANGER	1	1	1	1	1	5
STAARTMEES	1	1	1	1	1	5
STEENUIL	1	1	1	1	1	5
STORMMEEUW		1	1	1	1	4
TAFLEEND		1	1	1	1	4
TAPUIT			1	1		2
TIJFTJAF	1	1	1	1	1	5
TORENVALK	1	1	1	1	1	5
TORTELDUIF				1		1
TUINFLUITER	1	1	1	1	1	5
TURELUUR	1	1	1	1	1	5
TURKSE TORTEL	1	1	1	1	1	5
VELDLEEUWERIK	1		1	1	1	4
VINK	1	1	1	1	1	5
VISDIEF	1	1	1	1	1	5
VLAAMSE GAAI	1	1	1	1	1	5
WATERHOEN	1	1	1	1	1	5
WATERRAL				1	1	2
WILDE EEND	1	1	1	1	1	5
WINTERKONING	1	1	1	1	1	5
WINTERTALING	1	1	1	1	1	5
WITGATJE					1	1
WITTE KWIKSTAART	1	1	1	1	1	5
WULP	1			1	1	3
ZANGLIJSTER	1	1	1	1	1	5
ZILVERMEEUW	1	1	1	1	1	5
ZOMERTALING	1	1	1	1	1	5
ZWARTE KRAAI	1	1	1	1	1	5
ZWARTE ROODSTAART	1			1	1	3
ZWARTKOP	1	1	1	1	1	5
DWERMEEUW	1	1	1	1		4
totaal	89	98	96	111	106	116

Nieuws van het bestuur

Zomeravond picknick

Om elkaar na de vakantie weer te ontmoeten en om in een ontspannen sfeer weer nieuwe plannen te maken, nodigt het bestuur alle leden uit voor de zomeravondpicknick op 2 september. Lees elders meer in deze Hakal.

Overleg met gemeente

Zeer regelmatig zijn er zaken waar de NVWC en de gemeente Culemborg met elkaar in contact komen. Soms lopen die contacten goed, soms hebben we het idee dat we nogal langs elkaar heen werken en praten. Daarom heeft de NVWC het initiatief genomen om te komen tot werkafspraken met de gemeente. Hierover is het eerste overleg in juni. Over het vervolg wordt u ongetwijfeld nog op de hoogte gebracht.

Ledenavond 16 oktober

Het bestuur nodigt iedereen voor deze avond uit. Een ledenavond is te vergelijken met een AMV (Algemene Maan-

delijkse Vergadering) zoals die tot 2003 bij de NVWC gehouden werd. Alle leden konden het beleid van de NVWC mee bepalen. Vanaf 2003 heeft de AMV ingestemd met de instelling van een bestuur van zeven personen in de plaats van de AMV. Het bestuur is faciliterend aan de werkgroepen en regelt werkgroepoverstijgende zaken, houdt contact met de gemeente, zorgt dat veilig werken mogelijk is enz. enz. Vanaf 2003 zijn naast de bestuursvergaderingen twee keer per jaar ledenavonden gehouden. Mee-denken over de onderwerpen waar de NVWC zich mee bezighoudt, ervaringen uitwisselen tussen leden en werkgroep-leden, plannen uitdenken, uitgebreider bij een onderwerp stilstaan, werkwijzen (gegevenslevering) op elkaar afstemmen enz. Deze avonden zijn belangrijk voor de contacten en de samenwerking binnen de vereniging. Heb je belangstelling noteer dan deze datum in je agenda en we zien je graag op 16 oktober om 20.00 uur in de Ketelvink.

Thema-avond 11 december

In de vorige Hak-al is aan de leden een oproep gedaan voor het aanleveren van waardevolle bomen in Culemborg. Na overleg met de Bomenstichting zijn we van start gegaan en hopen veel formulieren van leden en niet leden terug te krijgen. Alle inwoners van Culemborg zijn via de pers op de hoogte gesteld van dit plan.

De organisatoren maken tevens gebruik van de gegevens van Annelies Derwig, die zij opgesteld heeft in het jaar dat het monumentaal groen het thema was van de monumentendag. Zij heeft ook volgens de richtlijn van de Bomenstichting gewerkt en veel bomenfoto's gemaakt. Daarom zal het thema van 11 december opnieuw 'Bomen in Culemborg' zijn. Heb je hiervoor belangstelling, noteer deze datum dan al vast in je agenda.

NVWC informeert PvdA

Op verzoek van de nieuwe voorzitter van de PvdA, Gerben Jansen, heeft de NVWC overleg gehad met twee leden van de PvdA. De NVWC is geen vereniging die zich politiek opstelt, maar wel in contact wil treden met bestuurders en fractieleden van de politieke partijen als daar behoefte aan is. Naast enkele bestuursleden waren de vertegenwoordigers in de Milieu Adviesraad (MAR) vanuit de NVWC aanwezig. De verschillende groene onderwerpen zijn aan de orde gesteld zoals het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) met daarbij het Buitengebied; het groenstructuurplan, de prijsvraag die vanuit de VVD/PvdA voor het jachthavengebied/de oostzijde van de uiterwaarden is uitgeschreven; het door de PvdA gebruik kunnen maken van de kennis en kunde van de NVWC met betrekking tot de natuur. Met betrekking tot alle onderwerpen stelde de PvdA de suggesties van de NVWC erg op prijs. Zowel vanuit de PvdA als vanuit de NVWC zijn initiatieven genomen om 'het groen' in Culemborg op de kaart te houden. Afsproken is om dit overleg jaarlijks te herhalen.

EEN DRINGENDE OPROEP:

GEZOCHT JEUGDLEIDING (M/V)

Hou je van de natuur en vind je het leuk om met kinderen te werken? Heb je eens in de twee weken een zaterdagochtend vrij? Heb je zin om met een enthousiaste groep kinderen af en toe op de fiets te springen?

Wij zoeken versterking!!!

Mail: gerdit.greve@planet.nl of
bel 0345-534000.

Vogels uit het NVWC-gebied

Maart tot en met mei 2006

De vogelrubriek bestaat de laatste jaren uit een aantal soortbesprekingen ("de soort van de maand") en een opsomming van alle ingeleverde vogelwaarnemingen in een periode. Die waarnemingen zijn ook te vinden op de NVWC-webstek, Vanaf april 2006 wordt de webstek meerdere malen per week geactualiseerd. De opgesomde waarnemingen in de vogelrubriek zijn op het moment van dat de HAK-AL door uw brievenbus valt vaak al enkele maanden oud. Vandaar dat de vogelrubriek zich voortaan zal beperken tot het bespreken van enkele opvallende vogelwaarnemingen. Deze keer zijn dat vier bijzondere vogelsoorten, maar het kunnen ook opmerkelijke waarnemingen van 'gewone' vogels zijn.

Stuur je natuurwaarnemingen uit Culemborg en omgeving dus naar waarnemingen@nvwc.nl. en ..... raadpleeg de nvwc-webstek regelmatig om op de hoogte te blijven van de natuurwaarnemingen in ons werkgebied.

Met vriendelijke vogelgroet,

Jouke Altenburg

Vogel van de maand maart			Blaue kiekendief
5-3	Jan Buys	in de Steenwaard	geslacht onbekend
26-3	Ruud & Anouk Post	nabij de Beusichemse Broeksteeg	mannetje

Blaue kiekendieven zijn doortrekkers in klein aantal (2 tot 5 waarnemingen per jaar) volgens de Hak-al Vogelspecial uit 2002. Dat is goed van toepassing op het voorjaar 2006. De doortrek in het voorjaar van de blaue kiekendief loopt van half februari tot half mei. In die doortrekperiode zijn twee pieken te onderscheiden. De eerste doortrek valt in februari en maart: dat zijn de vogels die in de landen rond de Noordzee broeden. Hun broedseizoen start half april. In april en mei passeren de vogels die in de boreale gebieden broeden (Scandinavië). Deze dieren beginnen pas tussen half mei en half juni met hun broedseizoen. Helaas is van de waarneming van Jan Buys niet bekend of het een mannetje of een vrouwtje betrof. Mannetjes uit de noordelijke gebieden overwinteren namelijk dichterbij de broedgebieden dan vrouwtjes. Rond Culemborg zien we daarom voornamelijk vrouwtjes. De verklaring daarvoor is de volgende. De mannetjes zijn door hun grootte (20 cm kleinere spanwijdte) beter wendbaar dan de vrouwtjes. Ze zijn meer geschikt om (zang-)vogels te vangen. In besneeuwde landschappen vallen de lichtgekleurde mannetjes ook nog eens minder op. Vrouwtjes en juvenielen eten vooral muizen. Muizen zijn in een besneeuwd landschap onbereikbaar voor kiekendieven: ze lopen namelijk gewoon onder de sneeuwlaag door. Vandaar dat vrouwtjes en juvenielen verder van de broedgebieden in sneeuwvrije gebieden overwinteren.

Overige blaue kiekendiefwaarnemingen van 2006:
22-1 Paul van Veen Goilberdingerwaard 1 vrouwtje.

Bronnen: VTN, AVI-2, HAK-S

Vogel van de maand april (1)			Dwergmeeuw
14-4	Steenwaard	15 ex.	Job de Boer
15-4	Steenwaard	2 ex.	Daniël Beuker
15-4	Steenwaard	3 ex.	Jandirk Kievit
21-4	Steenwaard	7 ex.	Paul van Veen
12-5	Steenwaard	2 ex.	door vier teams van de Big Day

Dwergmeeuwen zijn volgens de Hak-al Vogelspecial doortrekkers in klein tot vrij klein aantal. Dat houdt in dat jaarlijks tussen de 2 en 25 waarnemingen van deze prachtige meeuwensoort worden gedaan. Een dwergmeeuw is zo'n 10 centimeter kleiner dan een kokmeeuw. Hun manier van vliegen heeft meer weg van een stern dan van een meeuw: snelle vleugelslagen en een grillige vlucht. De donkere ondervleugels en de afgeronde vleugelpunten zijn duidelijke kenmerken van een dwergmeeuw in zomerkleed. Dwergmeeuwen broeden in drie gescheiden populaties: Oost-Siberië, West-Siberië en Europa. De Europese vogels overwinteren in Zuidwest-Europa en langs de Middellandse zee. Gezien de omvang van de broedpopulaties en de grootte van de doortrek over Nederland wordt vermoed dat een deel van de Russische populatie over Nederland trekt. Op grond van Nederlandse trektelwaarnemingen trekken dwergmeeuwen vooral door langs de kustlijn en het IJsselmeer. Toch worden er ook in het binnenland op grindgaten en andere grote waterpartijen dwergmeeuwen gezien. Vermoed wordt dat dwergmeeuwen hoog over onaantrekkelijke landschappen trekken en op aantrekkelijke plaatsen naar beneden komen om te fourageren. De Steenwaard is duidelijk zo'n plek in ons werkgebied. De grootste doortrek van dwergmeeuwen vindt plaats in de laatste week van april en de eerste week van mei. Eind mei loopt de trek af. De Culemborgse waarnemingen van dit voorjaar passen in dit beeld.

Bronnen: AVI-2, HAK-S, VTN, VE

Vogel van de maand april (2)		Temmincks strandloper	
22-4	Lek t.h.v. Fort Everdingen	2 ex.	Jouke Altenburg

Mijn wekelijkse kanotochtje op Lek leverde me “een eerste ooit” op. Nota bene met het blote oog (zonder bril) op ca. 10 meter afstand. Terwijl ik tegen de stroom op om de kribben aan het varen was kwam ik bij een sliktig strandje ter hoogte van fort Everdingen. Meteen vielen me twee kleine, langerekte, grijzige strandlopertjes op, die op de grens van begroeiing en slik stonden. Ik liet mijn boot uitdrijven en liep heel langzaam aan de rand van het slikstrandje ‘vast’. Na korte tijd vlogen de strandlopertjes met een trillend roepje op. Er waren duidelijke witte staartpennen zichtbaar. Meteen na thuiskomst eerst opgeschreven wat ik had gezien en vervolgens de boeken er op nageslagen. Er bleek maar één conclusie mogelijk: Temmincks strandlopers. In de Hak-al Special staan dertien waarnemingen van deze musgrote (!) strandloper uit de periode 1975-2002. De tijd dat de westelijke uiterwaarden werden heringericht leverde een waarnemingenpiek op. Landelijk is de Temmincks strandloper een doortrekker in zeer klein aantal (101-500 ex. per jaar). De voorjaars trek piekt in de eerste drie weken van mei. Daarmee was de Culemborgse waarneming dus aan de vroege kant. Volgens internet waren elders in Nederland ook al Temmincks strandlopers gesignaleerd.

Bronnen: HAK-S, AVI-2, www.waarnemingen.nl

Vogel van de maand mei		Hop	
8 mei	Geldermalsen		door Jos Tevel (en andere gezinsleden)

Een artikeltje over de NVWC-Big Day (24 uren vogelkijkwedstrijd) in een lokale krant leverde een spectaculaire melding op. Jos Tevel zag op 8 mei 's ochtends en 's avonds een hop in haar tuin. Die tuin ligt bij vogelwerkgroep lid Louis van Oort 'om de hoek'. Nu moet je weten dat Louis tot het selecte gezelschap van echte vogelfreaks behoort. Hij loopt met een pieper op zak die hem elke zeldzame vogel in Nederland doorgeeft. Met regelmaat trekt Louis er met spoed op uit om een nieuwe vogelsoort in Nederland waar te nemen. Alle waarnemingen worden keurig bijgehouden in een bestand. Je status in het wereldje van de vogelfreaks hangt onder andere af van je totaal aantal waargenomen vogelsoorten in Nederland. Wat wil nu het toeval: Louis heeft nog nooit een hop in Nederland gezien. Toen Louis per e-mail over de Geldermalsense Hop werd geïnformeerd bestempelde hij de Hop per ommegaande tot 'mijn schaamsoort van het jaar 2006'... Hoppen broeden zelden in Nederland. Ze worden het meest in Nederland gezien in de maanden april en mei. Dat zijn vogels die, door zuidelijke winden, over hun Franse broedgebieden 'heen zijn geschoten'. Op internet (waarnemingen.nl) staan in 2006 tot op heden 38 waarnemingen van een hop geregistreerd. Op Texel en bij Katwijk pleistert blijkbaar een exemplaar. Op die beide plaatsen zijn diverse waarnemingen gedaan. In het NVWC-archief zijn

drie waarnemingen van een hop terug te vinden:

- mei 1980, Regulieren;
- april/mei 1981, Regulieren;
- 25 april 1997: N320 ter hoogte van de Zump (Leo van der Kooij).

Bronnen: HAK-S, www.waarnemingen.nl, VE, VTN

Bronvermelding

AVI-2

Algemene en schaarse vogels van Nederland, deel 2

Bijlsma R.G. et. Al.

KNNV Uitgeverij/Utrecht, GMB Uitgeverij/Haarlem, 2001

HAK-S

HAK-AL Special, Waarnemingen Culemborgse vogels (1975-juni 2002)

Arjan Brenkman & Louis van Oort

Uitgave: NVWC / Culemborg, 2002

VE

Vogelgids van Europa

Lars Svensson & P. Grant

Tirion Uitgevers BV, Baarn

3e druk 2003

VTN

Vogeltrek over Nederland 1976-1993

Schuyt & Co, Haarlem

LWVT / SOVON, 2002

www.waarnemingen.nl

Convocaties

Introductie sprinkhanen met aansluitend excursie

Als start van het nieuwe seizoen

Woensdag 30 augustus: Introductie Culemborgse sprinkhanen

Introductie sprinkhanen met aansluitend excursie

30 augustus 2006

20:00 uur: introductie over de Culemborgse sprinkhanen, Ketelvink

2 september 2006

14:00 uur: sprinkhaanexcursie Baarsemwaard

Sprinkhanen zijn echte zomerdieren. In augustus en september als er van die warme nachten zijn, kun je de grote groene sabelsprinkhaan op meer dan 100 meter afstand horen roepen. Als je door een schraal graslandje loopt springen er tientallen sprinkhanen voor je weg.

Op woensdagavond 30 augustus zal Tienieke de Groot, kenner van sprinkhanen, komen vertellen over hoe sprinkhanen leven, wat ze nodig hebben, maar ook over welke soorten je hier in onze omgeving kunt verwachten en hoe je ze kunt herkennen. In tegenstelling tot veel andere insecten heb je voor de herkenning van sprinkhanen veel baat bij goelIntroductie sprinkhanen met aansluitend excursie om 20:00 uur in de Ketelvink.

Aansluitend aan de introductieavond gaan we op zaterdag 2 september zelf op zoek naar sprinkhanen. Daarvoor gaan we naar de Baarsemwaard, een natuurontwikkelingsgebied waar veel soorten sprinkhanen te vinden zijn. Vorig jaar werd hier de greppelsprinkhaan gevonden, maar ook de bramensprinkhaan komt er voor en van de kleinere veldsprinkhanen kunnen we hier ook zeker vier soorten aantreffen. De excursie vertrekt om 14:00 uur vanaf de Ketelvink. Om 14:15 uur vertrekken we bij de ingang van de Baarsemwaard op het steenoverrein.

De excursie wordt geleid door Rob van de Haterd en Kars Veling.

greppelsprinkhaan. Foto: Kars Veling

Zaterdag 2 september: Zomeravond picknick

Wanneer:	zaterdag 2 september 2006
Hoe laat:	vanaf 17:00 uur
Waar:	in de natuur in Culemborg
Op zoek naar:	nachtvlinders en vleermuizen
Voor wie:	voor leden van de NVWC
Kosten picknick:	geen
Aanmelden:	voor 25 aug. via post@nvwc.nl

Zo aan het einde van de vakantie, bij de start van het nieuwe seizoen, nodigen we iedereen uit voor een zomeravond picknick in de natuur in Culemborg. Lekker bijpraten en nagenieten van de vakantie onder het genot van een drankje en een hapje.

We willen als natuurliefhebbers daarna op zoek gaan naar nachtvlinders en vleermuizen. Dit met behulp van een laken en een lamp voor de vlinders en met een baddetector voor de vleermuizen.

Een klein werkgroepje zal deze avond voorbereiden. Degenen die het leuk vinden om aan de picknick (soep en broodjes) een bijdrage te leveren kunnen zich bij mij (bestuur@nvwc.nl) of telefonisch (521394) aanmelden.

Opgeven is in verband met het eten gewenst. De broodjes en soep zijn voor rekening van de vereniging. Omdat dit de laatste Hak-al is voor september en de extra conforonde begin september bij iedereen in de bus valt, is een opgavenstrookje in deze Hak-al te vinden. Opgave per mail heeft de voorkeur (via post@nvwc.nl).

Aanmelden voor uiterlijk 25 augustus. Bij slecht weer verplaatsen we ons naar de Ketelvink. Degenen die zich hebben aangemeld ontvangen nog informatie over de plaats van de picknick.

Opgavenstrookje:

Naam: _____
Adres: _____
Tel. nr. _____
e-mailadres: _____
Geeft zich met ..... (aantal) personen

op voor de zomeravond picknick van zaterdag 2 september vanaf 17:00 uur.

Dit strookje voor 25 augustus insturen naar post@nvwc.nl of inleveren bij de NVWC, Middelcoopstraat 1a, 4102 CE C'borg.

Zaterdag 9 september: Vissenexcursie

Wanneer: zaterdag, 9 september 2006
Hoe laat: 10:00 uur
Waar: verzamelen bij Monument (vogel op schep en vrouw met paraplu) op de dijk bij de Baarsemwaard
Door wie: Berry Lucas en Ge Beek
Gewenst schoeisel: laarzen

In augustus 2005 is er gevestigd in de rivier en de inham in de Baarsemwaard. Er kwamen toen erg leuke riviersoorten boven.

Dit jaar willen we binnendijks gaan kijken wat er zoal in de sloten rondzwemt. Uiteraard kan niets gegarandeerd worden maar er is kans op bijzondere soorten als bittervoorn, vetje en kleine modderkruiper. Daarnaast worden waarschijnlijk ruisvoorn, blankvoorn, driedoornige en tiendoornige stekelbaars, zeelt en snoek gevangen. Het zijn allemaal soorten die houden van stilstaand water met veel waterplanten (en dus overwegend andere soorten dan we vorige keer in de Lek hebben gezien). Uiteraard letten we ook op amfibieën, grote waterinsecten/larven, Amerikaanse rivierkreeft enz. Kortom een aantrekkelijke excursie!

Foto's: Ingrid Hille Ris Lambers

Iedereen is van harte welkom

Vrijdag 15 september: Leden voor leden

Aanvang: 20:00 uur
 Zaal open: 19:30 uur
 Locatie: Clubhuis de Ketelvink
 Middelcoopstraat 1a
 Culemborg
 Toegang: Gratis

Ook dit jaar willen wij weer graag onze leden in de gelegenheid stellen om hun recent gemaakte foto's aan elkaar en aan alle anderen die nieuwsgierig zijn naar de oogst van 2006 te laten zien. Na de entree van de digitale fotografie zal naar alle verwachting dit jaar de oude kleurendia haar heerschappij moeten prijsgeven. We zullen ervoor zorgen dat de apparatuur om digitaal te projecteren aanwezig is. Natuurlijk blijft het voornamelijk mogelijk om kleurendia's te vertonen. Of men nu met schijfje of sleetje naar VAN LEDEN VOOR LEDEN komt van belang blijft het aantal te vertonen foto's te beperken om iedereen de gelegenheid te bieden het een en ander te vertonen. Een selectie van 30 à 40 opnamen per deelnemer kan als richtsnoer genomen worden. Tussendoor en na afloop is er volop gelegenheid om onder het genot van de dranken in onze bar over fotografie en belevenissen in de natuur ver weg en dichtbij met elkaar te praten. Wij nodigen iedereen uit om daar volop gebruik van te maken. Hartelijk welkom dus op onze traditionele opening van het nieuwe lezingenseizoen.

Inventarisatie-excursie van de Plantenwerkgroep 2006 3^e deel

Dit jaar staan nog de volgende inventarisaties op het programma van de Plantenwerkgroep (PWG)

Dinsdag 15 augustus

Inventarisatie van enkele wallenkanten in de oude binnenstad van Culemborg in samenwerking met Wim Vuyk, een expert op dit gebied.

We verzamelen ons om 19:00 uur voor DE FRANSCHESCHOOL op de Havendijk in Culemborg.

Woensdag 6 september

3^e inventarisatie van het Industrie terrein.

We verzamelen ons om 19:00 uur voor de GAMMA aan de Parallelweg West (achterzijde station), Culemborg.

bleekgele droogbloem. Foto: Wim Rubers

Iedereen die belangstelling heeft voor onze wilde flora en de planten (beter) wil leren herkennen is op deze inventarisaties van harte welkom.

Uit praktische overwegingen verzamelen wij niet meer bij de Ketelvink maar telkens op de meest voor de hand liggende plaats t.o.v. het te inventariseren gebied.

Adressen

Contactadres:

Natuur-en Vogelwacht Culemborg
Clubhuis "De Ketelvink"
Middelcoopstraat 1a
4102 CE Culemborg
Postbankrek.: 83.31.858
KvK te Tiel: 40156764
e-mail: post@nwwc.nl
website: www.nwwc.nl

Bestuur:

Kars Veling (voorzitter)
Akkerwinde 9
4102 JJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 16 89

Gonda Baard (secretaris)
Martinus Nijhoff 13
4103 WP Culemborg
Telefoon: 0345 - 52 13 94

Yme Jan Bosma (penningmeester)
Wilgenboom 51
4101 WK Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 30 08

Algemene bestuurleden:

Mike van der Linden
Oostersingel 9
4101 AA Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 21 52

Margreet de Nie
Landzichtweg 14
4105 DP Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 67 69

Daniël Beuker
Wilgeboom 13
4101 WJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 61 55

Yvonne Gasau
Peppelbos 55
4191 ME Geldermalsen
Telefoon: 0345 - 57 52 79

Stellen van vragen aan het bestuur
kan door te bellen of te mailen naar:
bestuur@nwwc.nl

Lidmaatschap en Contributie:

Nieuwe leden en adreswijzigingen kunnen worden doorgegeven via e-mail aan: Toine van Laar, lidwoorden@nwwc.nl of het postadres van "De Ketelvink"

Betaling geschiedt per
toegezonden acceptgirokaart.
Lidmaatschap per gezin/adres €15,00
per jaar. Postlidmaatschap € 20,00 per
jaar. Opzegging minimaal een maand
voor het einde van het verenigingsjaar.

Coördinatoren:

Kampen, lezingen, dia-avonden en cursussen:
Leo van der Kooij
Vliegerweg 3
4101 JK Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 54 50

Nestkastenwerkgroep:
Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 01 35

Vogelwerkgroep incl. Nestkasten:
Ingrid Hille Ris Lambers
Eksterstraat 3
4105 WJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 54 96 09

Plantenwerkgroep:
Leo van der Kooij
Vliegerweg 3
4101 JK Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 54 50

Insectenwerkgroep:
Annette van Berkel
Akkerwinde 9
4102 JJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 16 89

Knotwilgenwerkgroep:
Harry van de Warenburg
Grondzeilerweg 9
4105 HJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 43 58

Werkgroep Wintervoeding Vogels
Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 01 35

Werkgroep Natuurfotografie:
Wim Kievit
Verdistraat 13
4102 CL Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 45 61

Begeleiding jeugdgroepen:
Gerdt Greve
Merelweg 20
4105 WZ Culemborg
Telefoon: 0345 53 40 00

Monica Noordhuis
Heimanslaan 867
4102 LN Culemborg
Telefoon: 0345 52 16 17

Contact-adressen:

Dierenambulance Vianen:
Jolande van der Klis
Postbus 390
4130 EJ Vianen
Alarmtelefoon: 06-51 11 12 90
e-mail: jolandevanderklis@hetnet.nl

Kinderboerderij "de Heuvel"
Peter Brosky
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 88 09

Steunpunt NME
Pauline Hoevenaars
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 97 41
(dinsdag en woensdag)
0345 - 47 77 91
maandag t/m donderdag)
bezoek op afspraak
e-mail: nmecculemborg@wanadoo.nl

Diverse Natuurorganisaties:

Milieu:
Milieuklachten gemeente Culemborg
Telefoon: 0345 - 47 77 94
(tijdens kantooruren)
Na kantooruren politie
Telefoon: 0900 - 88 44

Klachten meldlijn gemeente Culemborg
Telefoon: 0345 - 47 79 59

Milieuklachten en informatiecentrum (MKIC)
Telefoon: 026 - 359 99 99

Veldpolitie:
(Werkhoven)
Den Hartog: 0345 - 55 15 58
(Cothen)
Vrieling: 0345 - 56 16 75
(Zeist)
Meldkamer: 030 - 692 48 24

*Algemene Inspectiedienst
AID groendesk*
Telefoon: 030 - 669 26 40 of
030 - 669 26 63

Gemeentepolitie
Triosingel 34
4101 XC Culemborg
Telefoon: 0900 - 88 44

Vereniging Milieudefensie:
Postbus 19199
1000 GD Amsterdam

Milieudefensie Steunpunt Culemborg:
Fredrik van Eedenlaan 30
4103 WB Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 30 97
e-mail: milieudefensie.culemborg@planet.nl

*Milieuwerkgroep
Noordwest-Betuwe:*
Harry van de Warenburg
Grondzeilerweg 9
4105 HJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 43 58

*Werkgroep Milieu
Geldermalsen:*
Henk ten Berge
Twee Morgen 16
4196 JT Tricht
Telefoon: 0345 - 57 39 74

Milieuwerkgroep Buren:
Goof den Hartog
Kloosterlaan 15
4111 LG Zoelmond
Telefoon: 0345 - 50 20 61

Informatie:

Clubhuis:
"De Ketelvink" voormalig
"Ketelhuis" op Terweijde.

Bibliotheek:
Boeken/verslagen/tijdschriften in
"De Ketelvink". Informatie en uitleen
woensdagmorgen of op afspraak
Telefoon: 0345 - 52 13 94

Het Vogeljaar:
Jaarabonnement door overschrijving
van €12,55 op girorekening van de
N.V.W.C., ondervermelding van
"Het Vogeljaar"

Verbandtas en -trommel:
Voor alle activiteiten is er een
verbandtas en -trommel aanwezig in
"De Ketelvink". Aanvullingen z.s.m.
na gebruik doorgeven aan de
beheerder:
Ellen Geleedst
Dorpstraat 24
4111 KS Zoelmond
Telefoon: 0345 - 52 19 53

Inleveren vogelwaarnemingen:
e-mail: waarnemingen@nwwc.nl
Invulformulier te vinden op www.
nwwc.nl of via de speciale bak in
"De Ketelvink"

Vogelopvang:
Alle "wilde" zoogdieren en vogels,
die hulpbehoevend zijn kunnen, na
overleg, gebracht worden naar:

(tijdens kantooruren)
Kinderboerderij "de Heuvel"
Jan Kaper
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
Telefoon: 06-46 36 27 12

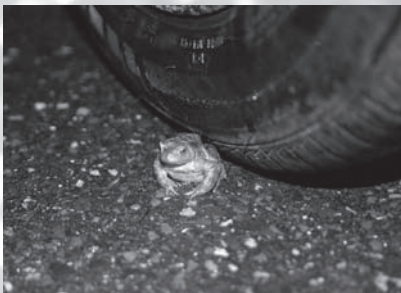
(na kantooruren)
Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 01 35

Postadres redactie Hak-al:
Cocky de Groot
Valeriaan 49
4102 VG Culemborg
telefoon: 0345-533860
e-mail: redactie@nwwc.nl

Indien deze Hak-al onbezorgbaar,
graag retour aan:

N.V.W.C.
Middelcoopstraat 1A
4102 CE Culemborg

AGENDA

<i>juni</i>	3	zaterdag	9:00	Planten- en insectenwandeling naar Diefdijk
	12	maandag	20:00	Bestuursvergadering
	14	woensdag	20:00	Libellen herkennen
	15	donderdag	19:00	Plantenwandeling industrieterrein
	17	zaterdag	10:00	Libellenexcursie
	24	zaterdag	9:30	Green Rangers
<i>juli</i>	1	zaterdag	9:30	Green Rangers
	3	maandag	19:00	Plantenwandeling stadsmuren
	10	maandag	20:00	Bestuursvergadering
<i>augustus</i>	15	dinsdag	19:00	Plantenwandeling wallenkanten oude binnenstad
	26	zaterdag	9:30	Green Rangers
	21	maandag		Deadline convo
	30	woensdag	20:00	Introductie Culemborgse sprinkhanen
<i>september</i>	2	zaterdag	14:00	Excursie sprinkhanen Baarsemwaard
	2	zaterdag	17:00	Zomeravond picknick
	6	woensdag	19:00	Plantenwandeling industrieterrein
	8	vrijdag	20:00	Vleermuisexcursie
	9	zaterdag	9:30	Green Rangers
	9	zaterdag	10:00	Visexcursie Baarsemwaard
	11	maandag	20:00	Bestuursvergadering
	15	vrijdag	20:00	Leden voor ledenavond
	23	zaterdag	9:30	Green Rangers
<i>oktober</i>	7	zaterdag	9:30	Green Rangers
	9	maandag	20:00	Bestuursvergadering
	14	zaterdag		Paddestoelenontdekkingstocht
	16	maandag	20:00	Kernledenavond
	20	vrijdag	20:00	Lezing
	23	maandag	20:00	Opstellen jaarprogramma 2007

11 september deadline kopij *Hak-al*

Kijk voor het laatste nieuws op www.nvwc.nl